

**RÅDET FOR
DEN EUROPÆISKE UNION**

**Bruxelles, den 4. februar 2002 (19.03)
(OR. fr)**

5422/02

**FSTR 1
ECO 28
SOC 50
ELARG 26**

FØLGESKRIVELSE

fra: David O'SULLIVAN, generalsekretær for Europa-Kommissionen
modtaget den: 1. februar 2002
til: Javier SOLANA, generalsekretær/højtstående repræsentant

Vedr.: Kommissionens meddelelse
– Første situationsrapport om økonomisk og social samhørighed

Hermed følger til delegationerne Kommissionens dokument - KOM(2002) 46 endelig.

Bilag: KOM(2002) 46 endelig

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 30.1.2002
KOM(2002) 46 endelig

KOMMISSIONENS MEDDELELSE

Første situationsrapport om økonomisk og social samhørighed

KOMMISSIONENS MEDDELELSE

Første situationsrapport om økonomisk og social samhørighed

KONKLUSIONER OG NÆSTE SKRIDT

På Det Europæiske Råds møde den 11. juni 2001 bemærkede Kommissionen sig den bekymring, der blev givet udtryk for af medlemsstaterne og ansøgerlandene, og herunder især den spanske delegations notat om udvidelsens konsekvenser for den økonomiske og sociale samhørighed. Kommissionen erklærede formelt, at "den vil fortsætte sit arbejde og orientere Rådet jævnlige. Den vil forberede den tredje samhørighedsrapport som udgangspunkt for fremlæggelsen af de nødvendige forslag til videreførelse af samhørighedspolitikken efter 2006".

Der er to hovedmål med denne situationsrapport om samhørighed, nemlig:

- at ajourføre analysen af den økonomiske og sociale samhørighed, som blev fremlagt i den anden samhørighedsrapport fra januar 2001, og for første gang inddrage en analyse af skævhederne i en Europæisk Union med 25 medlemsstater, dvs. med tilgang af 10 nye medlemsstater fra 2004, hvilket ifølge Det Europæiske Råd i Laeken bliver en realitet, hvis forhandlingerne fortsætter i det nuværende tempo, og
- at gøre status over debatten omkring den kommende samhørighedspolitik for perioden efter 2006, som blev indledt med offentliggørelsen af den anden rapport, og at forberede de næste skridt.

Disse to områder behandles nærmere i det følgende.

I. SITUATION OG TENDENSER

Hvad angår regionale indtægter (BNP), bekræfter analysen, at der vil ske et betydeligt fald i det gennemsnitlige BNP pr. indbygger, hvis EU udvides til 25 eller 27 medlemsstater, og de regionale og geografiske skævheder vil blive øget mere end ved nogen af de tidligere udvidelser. I en Europæisk Union med 25 medlemsstater (ekskl. Rumænien og Bulgarien, som på baggrund af forhandlingsforløbet forventes at tiltræde senere) er skævhederne mærkbart mindre og forøgelsen i de 15 nuværende medlemsstaters relative regionale velstand mindre udtalt, end hvis man sammenligner med en Union med 27 medlemsstater, som var udgangspunktet for analysen i den anden rapport. Ifølge tallene fra 1999 vil der ved en udvidelse af EU fra 15 til 27 medlemsstater ske et fald i det gennemsnitlige BNP pr. indbygger på 18%, mens faldet kun er på 13% ved en udvidelse til 25 lande.

Hvad angår beskæftigelse og arbejdsløshed, bekræfter rapporten en generel forbedring i de 15 nuværende medlemsstater. Situationen i ansøgerlandene er mindre entydig og afspejler en igangværende tilpasning på arbejdsmarkedene. I EU var der i 2000 en nettotilvækst på 3 millioner arbejdspladser, mens ansøgerlandene mistede 600 000 arbejdspladser.

Mens det er opmuntrende, at den årlige vækstrate i ansøgerlandene over en længere periode gennemsnitligt har ligget næsten et procentpoint højere end i de nuværende medlemsstater, er det ikke sandsynligt, at der på kort sigt vil ske en mærkbar reduktion af de indkomst- og beskæftigelsesforskelle, der er beskrevet i den anden rapport. En anden faktor, der skal tages højde for inden for den nærmeste fremtid, er en mulig nedgang i den økonomiske vækst i EU. Varigheden og omfanget af nedgangen afhænger dog af den internationale økonomiske udvikling. Det er på nuværende tidspunkt for tidligt at drage konklusioner om de mulige konsekvenser på lang sigt for de nationale og regionale indkomst- og beskæftigelsesforskelle i EU.

Hvad angår de menneskelige ressourcer, er der blevet identificeret en række indsatsområder under den kommende samhørighedspolitik: de store regionale skævheder på arbejdsmarkedet og den økonomiske udvikling efter udviklingen, polariseringen af arbejdsmarkedet og samfundet, behovet for bedre kvalifikationer, den vedvarende forskelsbehandling af kønnene, behovet for modernisering af de økonomiske og sociale systemer som følge af demografiske ændringer og det øgede pres i forbindelse med migration og bevægelighed.

II. SAMHØRIGHEDSPOLITIKKEN EFTER 2000-06: DEN IGANGVÆRENDE DEBAT

Erfaringerne fra de seneste 12 måneder har vist, at et af de vigtigste mål med den anden samhørighedsrapport blev nået, i og med at den i løbet af 2001 satte gang i en intens debat om EU-politikken på dette område i den kommende planlægningsperiode, der begynder i 2007. Dette blev afspejlet af det store fremmøde (1 800 delegerede) på samhørighedsforummet i Bruxelles i maj 2001 og de mange skriftlige indlæg fra nationale og regionale myndigheder og andre interessegrupper, som er sammenfattet i denne rapport. Hertil kommer et stort antal uafhængigt organiserede konferencer og seminarer om emnet. Udtalelser fra Regionsudvalget og Det Økonomiske og Sociale Udvalg om den anden rapport og mange diskussioner i Parlamentet i forbindelse med forberedelsen af dets udtalelse har ligeledes bekræftet, at samhørigheden spiller en central rolle i EU. Det fremgår med andre ord tydeligt, at EU's samhørighedspolitik er en katalysator for debat og udveksling af ideer om sociale og økonomiske problemer og muligheder på praktisk taget alle niveauer i medlemsstaterne og ansøgerlandene.

Det seneste års debat har fokuseret på de vigtigste emner, der blev identificeret af Kommissionen i den anden rapport. Kommissionen udvalgte disse emner i et forsøg på at fremme debatten om de grundlæggende principper i den fremtidige politik og for at undgå diskussioner som især, om ikke udelukkende, kom til at dreje sig om finansielle aspekter. Samhørighedsdebatten, som indgår i den bredere debat i 2002 om en reform af EU's institutioner, skal med den valgte form give svaret på, hvilke resultater medlemsstaterne sammen ønsker at nå på dette område.

Debatten er kun lige kommet i gang. F.eks. har kun meget få lande indtil videre lagt sig fast på bestemte forhandlingspositioner, selv om det uformelle møde for ministrene med ansvar for regionalpolitik i Namur i juli 2001 gav et indtryk af holdningerne på væsentlige områder. Det vil derfor ikke være korrekt, hvis denne rapport giver det indtryk, at nogle af de vigtigste spørgsmål er afklaret. Tværtimod bekræfter Kommissionen sit oprindeligt udtrykte ønske om, at den tredje samhørighedsrapport (mere herom under afsnittet om tidsplanen) bør være udgangspunkt for fremlæggelse af konkrete forslag for Parlamentet og Rådet.

Debatten i 2001 synes imidlertid allerede at have sat fokus på visse spørgsmål, som Kommissionen vil overveje alvorligt i den tredje rapport. Disse spørgsmål opsummeres under

tre overskrifter i overensstemmelse med syntesen i den anden rapport. I det følgende afsnit behandles emnet forvaltning og effektivitet som led i en effektiv og troværdig EU-samhørighedspolitik.

Prioriteter

EU's samhørighedspolitik bør også fremover især tage sigte på de mindst udviklede **regioner**. Selv om der er foreslået alternative måder til afgrænsning af disse regioner, synes der ikke at være nogen anden anvendelig sammenfattende indikator end BNP pr. indbygger, som på nuværende tidspunkt anvendes under mål 1.

Der sættes generelt ikke spørgsmålstejn ved behovet for at målrette støtten mod regionerne i ansøgerlandene, men mål 1-områderne i de nuværende femten medlemsstater - som normalt står til at miste deres status som prioriterede områder, fordi deres relative velstand er større i et udvidet EU - bør ikke afskæres fra støtte, og især ikke, hvis dette er en statistisk effekt af udvidelsen. Der er imidlertid ikke klar konsensus om, hvordan der kan sikres lige behandling for disse regioner, som endnu ikke har opnået fuld konvergens med den resterende del af EU. I den forbindelse vil der også skulle tages hensyn til de specifikke behov i regionerne i den yderste periferi, som er nævnt i traktatens artikel 299.

På regionalt plan er der af både politiske og økonomiske årsager et klart ønske om, at den fremtidige politik ikke udelukkende fokuserer på de mindst udviklede regioner, og at den også fremover tager hensyn til problemer og muligheder i byområder, områder præget af økonomisk omstrukturering eller med permanente naturlige handicap samt til den grænseoverskridende dimension. Sådanne interventioner bør være mere målrettede i forhold til EU's prioriteter og gennemføres på en mere decentraliseret måde i overensstemmelse med principperne for god regeringsførelse.

Samhørighedspolitikken skal ligeledes styrke forbindelserne mellem EU's bredere strategiske mål, der blev fastlagt af Det Europæiske Råd i Lissabon, og den strukturfondsstøtte, der ydes. Centrale mål er i den forbindelse flere og bedre job, større social integration, lige muligheder og en vedvarende indsats for at fremme det vidensbaserede samfund.

EU's programmer bør fokusere på værditilvækst, der går ud over mulighederne på nationalt plan. Der er i flere indlæg taget stilling til Kommissionens spørgsmål i den anden rapport om, hvordan man bedst kan opfylde de voksende behov på EU-plan med hensyn til samhørighedens regionale dimension. I indlæggene tales der f.eks. om at styrke Kommissionens rolle, hvad angår støtte til netværkssamarbejdet mellem regionerne, fremme af bæredygtig udvikling og fastlæggelse af en sammenhængende overordnet strategi som referenceramme for samhørighedspolitikken, der kan tjene som udgangspunkt for en politik, hvis klare mål er styrkelse af den regionale samhørighed. I flere andre indlæg anerkendte man også samhørighedspolitikken som et instrument til fremme af økonomisk og finansiell stabilitet i EU.

Formidlingssystemet

Mange debatdeltagere mener, at de forskellige ændringer af formidlingssystemet, der blev foreslået i *Agenda 2000*, kun i begrænset omfang har forenklet forvaltningen af de europæiske interventioner.

Debatten har vist, at der tilsyneladende er modstridende meninger mellem på den ene side de nationale og regionale myndigheder, som typisk ønsker at nedskære

administrationsomkostningerne ved forvaltningen af EU-interventionerne og på den anden side EU-institutionerne som f.eks. Rådet, Parlamentet og Revisionsretten, der søger at øge kontrollen med anvendelsen af EU-skatteydernes penge.

III. NÆSTE SKRIDT OG ANDRE OVERVEJELSER

Tidsplan

Som det allerede er blevet nævnt, vil Kommissionen fremlægge konkrete forslag til den fremtidige samhørighedspolitik i den tredje samhørighedsrapport. Denne rapport skal indgå i Kommissionens forslag til fremtidige EU-politikker med nye finansielle rammer for perioden efter 2006.

Det er Kommissionens hensigt at fremlægge sine forslag for Parlamentet og Rådet i så god tid at vedtagelsen af Strukturfondsforordningen kan finde sted tidsnok til at skabe betingelserne for en effektiv gennemførelse af den nye generation af programmer der skal begynde ved starten af den nye programperiode. Dette skal der også tages hensyn til ved valget af tidspunktet for offentliggørelsen af Kommissionens tredje samhørighedsrapport.

Finansielle aspekter og forvaltning

Kommissionen er overbevist om, at det er relevant at se nærmere på spørgsmålet om **forenkling** af EU-programmerne med henblik på at finde mekanismer, der kan forene den yderligere decentralisering af ansvaret med større incitamentter til fremme af effektiviteten og sund forvaltning.

Denne overbevisning er ikke blot resultatet af den debat, der har fundet sted det seneste år, men også af de direkte erfaringer, som er gjort med forvaltning af programmerne. De erfaringer, der blev gjort i 2001, var i den forbindelse særligt nyttige. Det skyldes for det første, at dette år både var det sidste år for betalinger vedrørende den foregående generation af programmer og året for igangsættelsen af hovedparten af den nye række af programmer for perioden 2000-06, herunder også implementeringen af førtiltrædelsesinstrumentet i ansøgerlandene.

Det skal være Kommissionens mål at opretholde og om nødvendigt styrke den nuværende indsats for at sikre effektiv anvendelse af alle finansielle ressourcer under samhørighedspolitikken. Det skal i den forbindelse bemærkes, at det i Kommissionens anden samhørighedsrapport blev påpeget, at det var for tidligt at indlede debatten om ressourceniveauet for perioden efter 2006. Et stort antal debatindlæg i de seneste år bekræfter imidlertid, at diskussionen om dette spørgsmål allerede er i gang. Der er lavet mange forskellige beregninger over, hvor store ressourcer, der skal afsættes til de kommende politikker, og resultaterne ligger både over (navnlig med hensyn til bidrag fra regionerne) og under det fastsatte loft på 0,45% af EU's BNP. Denne procentsats blev fastsat af Kommissionen i den anden rapport på baggrund af beregninger foretaget i 1999 og stemmer overens med de ressourcer, der på Det Europæiske Råds møde i Berlin i 1999 blev afsat for 2006 til samhørighedspolitikken i de 15 nuværende medlemsstater, i ansøgerlandene før tiltrædelsen og i 6 nye medlemsstater efter tiltrædelsen.

På disse niveauer skal der via samhørighedspolitikken fortsat ske en betydelig overførsel af ressourcer, og det specielt, men ikke udelukkende, for medlemsstater med et betydeligt antal af de mindst udviklede regioner, som ville udgøre en strukturfondsprioritet. Debatten i løbet

af 2001 og de erfaringer, der er gjort som led i forvaltningen af programmerne, herunder i det seneste år, har vist, at effektiv anvendelse af ressourcer kræver, at de berørte nationale og regionale myndigheder gør en særlig indsats på tre områder:

- på det *administrative* område, fordi vellykket forvaltning af interventionerne og en vedvarende indsats for at nå de opstillede mål kræver, at der findes teknisk ekspertise til gennemførelse af en økonomisk udviklingsstrategi for planlægning, overvågning, evaluering og kontrol.
- På det *finansielle* område, fordi alle EU-interventioner skal medfinansieres via nationale ressourcer. Dette er et af de grundlæggende strukturfondsprincipper, som skal gøre de lokale myndigheder til "ejere" af programmerne for at sikre effektivitet og sund finansiel forvaltning. Det kræver politisk beslutsomhed at tilvejebringe de nødvendige midler til medfinansiering, især hvor der allerede er en nøje balance mellem indtægter og udgifter.
- På det *økonomiske* område, fordi store investeringer, der finansieres af EU, ikke må træde i stedet for nationale offentlige og private investeringer, der under alle omstændigheder ville være blevet foretaget.

Indsatsen på disse områder har haft en tendens til at være størst for lande og områder, der for første gang opnåede støtteberettigelse under mål 1 (og på nationalt plan, berettigelse til støtte fra Samhørighedsfonden). I de nuværende medlemsstater er virkningerne, som har været synlige, delvist blevet opvejet af den gradvise stigning i overførsler over en lang periode. Mål 1-overførslerne pr. person og pr. år er således i løbet af de tre på hinanden følgende planlægningsperioder (1989-93, 1994-99 og 2000-06) steget fra 143 til 187 EUR og endelig til 217 EUR.

Kommissionen lægger på baggrund af erfaringerne stor vægt på, at følgende principper efterleves:

- Forvaltningen skal være sund og effektiv. Mens finansiel forvaltning og kontrol først og fremmest er medlemsstaternes ansvar, skal Kommissionen fortsat sikre sig, at de råder over den nødvendige kapacitet. Kommissionen bør generelt tilstræbe at blive en katalysator for udveksling af erfaringer og god praksis, hvad angår forvaltning og administration af interventioner.
- Overførslerne skal være betinget af de resultater, der nås. Et vigtigt skridt i denne retning blev taget med indførelsen af den såkaldte resultatreserve for perioden 2000-06. Men der kan gøres mere for at gøre udbetalingen af EU-støtte til regionerne afhængig af, at der nås kvantificerede mål.
- Evnen til at absorbere støtten skal kunne dokumenteres. Alle forsøg på at etablere et enklere formidlingssystem for den fremtidige samhørighedspolitik vil være forgæves, hvis de overførte ressourcer overskrider det niveau, hvor de kan anvendes korrekt administrativt, finansielt og økonomisk. Ifølge de gældende regler må de samlede overførsler til medlemsstaterne ikke overskride 4% af det nationale BNP. I den debat, der er fulgt i kølvandet på offentliggørelsen af den anden samhørighedsrapport, er der ikke for alvor sat spørgsmålstejn ved dette loft. I den anden rapport fastslog Kommissionen, at loftet kunne overskrides efter 2006 for f.eks. at gøre det muligt at gennemføre større projekter af særlig EU-interesse, der finansieres af Samhørighedsfonden.

INDLEDNING

Den første situationsrapport om samhørighed fremlægges inden for rammerne af den debat, som analyserne og forslagene i den anden rapport om økonomisk og social samhørighed (KOM (2001) 24) vedtaget af Kommissionen d. 31. januar 2001 har givet anledning til.

På Rådets (almindelige anliggender) møde den 11. juni 2001 noterede Kommissionen sig de bekymringer, som de nuværende og fremtidige medlemsstater gav udtryk for, navnlig det memorandum, som den spanske delegation fremlagde vedrørende de følger, som udvidelsen vil få for den økonomiske og sociale samhørighed. Den erklærede, at "den vil fortsætte sit arbejde og regelmæssigt aflægge rapport til Rådet. Den vil udarbejde den tredje samhørighedsrapport med henblik på at gøre nærmere rede for de forslag, der er nødvendige for videreførelsen af samhørighedspolitikken efter 2006".

I denne situationsrapport ajourfører Kommissionen først og fremmest oplysningerne i den anden samhørighedsrapport, navnlig oplysningerne om de regionale, økonomiske og sociale forskelle. Denne ajourføring baseres på oplysningerne om det regionale BNP for 1999 samt på beskæftigelses- og arbejdsløshedstallene for 2000.

Da udviklingen inden for samhørighed er af strukturel art, vil ajourføringen af disse tal efter blot et år ikke føre til en større ændring af den situation og de tendenser, der er beskrevet i den anden samhørighedsrapport. I denne situationsrapport understreges dog nye elementer vedrørende arbejdsmarkedet og dets udvikling samt visse faktorer af betydning for regionernes konkurrencedygtighed.

Derudover resulterede Det Europæiske Råds møde i Laeken (december 2001) i en opstramning af tidsplanerne for tiltrædelsen. Det skønnes, at "såfremt det nuværende forhandlingstempo opretholdes vil Cypern, Estland, Ungarn, Letland, Litauen, Malta, Polen, Den Slovakiske Republik, Den Tjekkiske Republik og Slovenien kunne være parate i 2004". Dette gør det ligeledes muligt for Kommissionen i denne første situationsrapport at fremlægge det gennemsnitlige BNP pr. indbygger beregnet på grundlag af en EU med 25 medlemsstater. Det er ikke særlig sandsynligt, at Rumænien og Bulgarien vil være i stand til at tilslutte sig EU inden udgangen af den nuværende programmeringsperiode, da disse to landes forhandlingsposition indebærer tiltrædelse pr. 1. januar 2007.

Anden del af denne situationsrapport indeholder et første sammendrag af debatten om den fremtidige samhørighedspolitik, som Kommissionen ønskede at lancere med vedtagelsen af den anden samhørighedsrapport, og som siden har været meget intensiv. De første retningslinjer udledes uden dog at foregribe de forslag, som Kommissionen til sin tid vil fremlægge vedrørende den fremtidige samhørighedspolitik.

I bilaget gør Kommissionen rede for principperne for og midlerne i tilknytning til den administrative forberedelse, der i kandidatlandene vil være nødvendig for den fremtidige gennemførelse af de strukturelle instrumenter. Som supplement til denne første situationsrapport vil det ligeledes være vigtigt at give kandidatlandene de instruktioner, der er nødvendige i forbindelse med udarbejdelse af deres programmeringsdokumenter under strukturfondene.

1. DEL I: SITUATIONEN OG TENDENSERNE I REGIONERNE

Ajourføringen af de statistiske oplysninger i den anden rapport om økonomisk og social samhørighed, der blev offentliggjort i januar 2001, resulterer naturligvis ikke i en væsentlig ændring af den situation og de tendenser, der blev observeret inden for økonomisk, social og territorial samhørighed. Som Kommissionen allerede ved flere lejligheder har understreget, kan en sådan udvikling kun ses i et langt perspektiv.

Endvidere gør de seneste tilgængelige data om BNP, der på regionalt plan dækker 1999 og på nationalt plan 2000, det ikke muligt at tage højde for de regionale følger af den store konjunkturedgang, som EU's økonomi har oplevet i løbet af 2001. I henhold til Kommissionens seneste prognoser vil den økonomiske vækst i EU begrænse sig til 1,7% i 2001, hvilket udgør et kraftigt fald i forhold til de 3,3%, der blev opnået i 2000¹.

Inden for disse rammer er det dog hensigtsmæssigt at ajourføre de vigtigste konklusioner i den anden samhørighedsrapport, der omhandlede de femten nuværende medlemsstater og hypotesen med en EU udvidet til 27 medlemsstater². Da det imidlertid står mere og mere klart, at mindst to af de tolv kandidatlande ikke bliver medlemmer af EU før starten af den kommende programmeringsperiode, kan der ligeledes foretages en første evaluering af den økonomiske samhørighed i et EU med 25 medlemsstater (jf. afsnit 1.5). Nedenstående analyse er en ajourføring på de områder, hvor der findes nyere økonomiske og sociale statistikker.

1.1. Økonomisk samhørighed et år efter den anden samhørighedsrapport

1.1.1. Stadfæstelse af den reelle konvergens i det nuværende EU

Selv om der fortsat findes økonomiske forskelle mellem de nuværende medlemsstater, er de blevet mærkbart mindre siden 1988. Den vigtigste ændring vedrører samhørighedslandene, der på bemærkelsesværdig vis har nærmet sig fællesskabsgennemsnittet for så vidt angår BNP pr. indbygger. Irland er det mest fremtrædende eksempel, da dets BNP pr. indbygger er steget fra 64% til 119% af gennemsnittet for EU i perioden mellem 1988 og 2000. De tre øvrige samhørighedslandes oprindelige efterslæb er blevet nedbragt med næsten en tredjedel fra 68% til 79%. (tabel 1 – Væksten i BNP og befolkningstilvæksten i samhørighedslandene, 1988-2002 – og tabel 2 – BNP pr. indbygger (i KKS) i mål 1 regionerne, 1995-1999).

Endvidere bekræftes reduceringen af de regionale forskelle på nationalt plan skønt i mindre omfang (tabel 3 – Forskelle i BNP pr. indbygger mellem de enkelte regioner i medlemsstaterne, i KKS). I de enkelte medlemsstater er disse forskelle endog nogle gange blevet forværret. Overordnet set forbliver størstedelen af indhentningsprocessen en langsigtet mål, selv om den socioøkonomiske situation i flere af de svageste regioner i EU har udviklet sig positivt.

1.1.2. Tre grupper af lande i EU27

På nationalt plan vil landene i en EU med 27 medlemmer kunne inddeles i tre grupper (grafik 1 – BNP pr. capita (KKS), 2000).

¹ Den europæiske økonomi, efterår 2001 – Prognoser for 2001-2003, november 2001, tilgængelig på: <http://europa.eu.int/comm/dgs/eurostat>.

² Den anden samhørighedsrapport omfattede et specifikt afsnit om de regionale karakteristika for Tyrkiet, kandidatland med hvilket tiltrædelsesforhandlingerne endnu ikke er indledt. "Disse regioner vil blive analyseret mere systematisk i de fremtidige rapporter, når forhandlingerne er indledt".

- Den første gruppe udgøres af ni kandidatlande (herunder Malta, hvis data i købekraftstandarder nu er tilgængelige), der udgør 16% af EU's samlede befolkning. Det gennemsnitlige BNP pr. indbygger i disse lande ligger på 41% af gennemsnittet i EU27.
- Den anden gruppe, der omfatter de tre nuværende medlemsstater (GR, E og P) samt tre kandidatlande (CY, SL og CZ), ligger på 87% af EU's fremtidige gennemsnit.
- Den tredje gruppe omfatter alle de øvrige nuværende medlemsstater, hvis gennemsnitlige BNP pr. indbygger ligger langt over gennemsnittet for EU som helhed.

I et EU udvidet til 27 medlemsstater vil forholdet mellem de 10% rigeste regioner og de 10% mindst udviklede regioner stige til 5,8, hvor det kun er på 2,6 i det nuværende EU (*kort 1 – BNP pr. capita pr. region (KKS), 1999*).

På regionalt plan er det nu muligt at følge udviklingen i BNP pr. indbygger i perioden 1995-1999, i medlemsstaterne og i kandidatlandene (*kort 2 – Ændring i BNP/capita (KKS), 1995-1999*). Overordnet set **ligger vækstraten i de tolv kandidatlande (3,2% om året) over den vækste, der er konstateret i EU (2,4%)** i denne periode. De **regioner**, der har oplevet den kraftigste vækst, ligger især i kandidatlandene, navnlig Polen, Den Tjekkiske Republik og Slovenien. Der findes imidlertid flere lommer med hurtig vækst i de nuværende medlemsstater. De omfatter nogle hovedstadsregioner såsom Stockholm, Helsinki, Lissabon og Madrid, men også mere omfattende områder såsom Irland, en stor del af England og Nederlandene.

1.2. Beskæftigelsen og den sociale samhørighed i det nuværende EU og i de tolv kandidatlande

1.2.1. Forskellene i det nuværende EU

Beskæftigelsen er steget med 1,8% i 2000, således at der dette år var tre mio. flere mennesker i arbejde end i 1999. Beskæftigelsesfrekvensen nåede op på 63,8%, dvs. 1 procentpoint mere end i 1999. I 2000 var det samlede antal beskæftigede næsten 10 mio. højere end fem år tidligere. Andelen af højt kvalificerede stillinger i den tertiære sektor udgør over 60% af det samlede antal stillinger, der er skabt i denne periode. **På nationalt plan** er beskæftigelsesfrekvensen overalt, undtagen i Tyskland, Sverige og Finland, højere end i begyndelsen af 1990'erne.

Forskellene i beskæftigelsesfrekvenserne er fortsat blevet mindre (meget lidt) i EU, en udvikling, der til dels skyldes den relativt store stigning i beskæftigelsen i Spanien, et land, hvor andelen af beskæftigede blandt befolkningen i den erhvervsaktive alder ligger under gennemsnittet. I 2000 var beskæftigelsesfrekvensen under 60% i Grækenland, Spanien og Italien, mens den i Danmark, Nederlandene, Sverige og Det Forenede Kongerige var på over 70%, hvilket er det mål, som Det Europæiske Råd i Lissabon fastsatte for EU for 2010.

På regionalt plan er forskellene på beskæftigelsesområdet mere fremherskende mellem regionerne end mellem EU's medlemsstater. I 2000 var beskæftigelsesfrekvensen i de bedst stillede regioner i denne henseende (dvs. de regioner, der har de højeste satser, og som tegner sig for 10% af befolkningen i de femten medlemsstater) i gennemsnit på 77,2%, mens beskæftigelsesfrekvensen i de dårligst stillede regioner (dvs. de regioner, der har de laveste satser, og som tegner sig for 10% af befolkningen) var på under 46% (*kort 3 – Beskæftigelsesfrekvens, 2000 og tabel 4 – Regioner med henholdsvis de højeste og de laveste beskæftigelsesfrekvenser, 1999-2000*). De store forskelle, der observeres i EU på

beskæftigelsesområdet, vejer fortsat tungt på dens økonomiske potentiale; der er her tale om et fænomen, som forværres af uligheder, der forhindrer visse befolkningskategorier i at drage fuld fordel af den økonomiske vækst.

Mellem 1999 og 2000 er **arbejdsløsheden** faldet fra 9,1% til 8,4% (7,6% i august 2001). I alt var omkring 14,5 mio. mennesker arbejdsløse i 2000, dvs. 1,5 mio. mindre end året før, hvilket er det største fald i antallet af arbejdsløse i ti år.

På nationalt plan har alle medlemsstaterne oplevet et fald i arbejdsløsheden i 2000. Det relative fald har været størst i Belgien, Spanien og Frankrig, hvor arbejdsløshedssatsen er faldet med omkring 1,7%. Udviklingen på arbejdsmarkedet er blevet mindre favorabel på grund af den langsommere vækst i 2001. Østrig, Portugal og Tyskland har oplevet let stigende arbejdsløshedssatser i 2001. I denne forbindelse var arbejdsløshedssatsen på blot 2,4% i Luxembourg i 2000, mens den var på 14,4% i Spanien, den højeste i EU til trods for det imponerende fald i antallet af arbejdsløse i de senere år.

De **regionale forskelle** på arbejdsløshedsområdet er fortsat store (*kort 4 – Arbejdsløshed pr. region, 2000*). Arbejdsløshedssatsen i de bedst stillede regioner i denne henseende (regioner, der tilsammen tegner sig for 10% af den samlede befolkning i EU) var i gennemsnit på 2,7% i 2000, mens den nåede op på 21,9% i de dårligst stillede regioner (herunder de franske oversøiske departementer). Sammenlignet med 1999 har disse to grupper af regioner oplevet en betydelig stigning i beskæftigelsen. Faktisk har gruppen af de dårligst stillede regioner oplevet arbejdsløsheden falde kraftigere end i de bedst stillede regioner (*grafik 2 – Arbejdsløshed pr. land og regionale højeste/laveste værdier, 2000*).

I nogle medlemsstater er forskellene mellem regionerne fortsat store. Det er i Italien, at de er mest udtalte, idet arbejdsløshedssatsen i den dårligst stillede region i denne henseende, Calabrien, lå tæt på 25 procentpoint over arbejdsløshedssatsen i regionen med den laveste arbejdsløshedssats, Trentino-Alto Adige.

Faldet i arbejdsløsheden medfører en forbedring af de situationen med hensyn til **langtidsledige** i næsten alle medlemsstater. Sammenlignet med 1999 er antallet af personer, der har været arbejdsløse i mindst et år, faldet fra 46% til 44,8% af det samlede antal arbejdsløse i 2000 (undtagen i Irland). Forskellene mellem medlemsstaterne med hensyn til andelen af langtidsledige er dog fortsat store, idet tallene herfor ligger mellem 19% i Danmark og over 60% i Italien (*kort 5 a, b og c indeholder en oversigt over satserne for henholdsvis langtidsledige, unge og kvinder*).

Langtidsledigheden er væsentligt højere i de regioner, der har en høj arbejdsløshedssats; i forhold til 1999 er den næsten ikke faldet i regioner med et udviklingsefterslæb til trods for det generelle fald i arbejdsløsheden. Dette fænomen er i de pågældende regioner et udtryk for de strukturelle problemers vedholdenhed, f.eks. den manglende overensstemmelse mellem de udbudte stillinger og de kvalifikationer, der er tilgængelige på arbejdsmarkedet.

Arbejdsløshedssatsen for unge under 25 år er også faldet stødt. I 2000 var den på 16,1% i EU mod 17,9% i 1999. I den erhvervsaktive befolkning er sandsynligheden for at være arbejdsløs dog næsten dobbelt så stor for personer under 25 år end for andre. Som det er tilfældet med langtidsledigheden, er ungdomsarbejdsløsheden også betydeligt højere i regioner med en høj generel arbejdsløshedssats. I de regioner, der har den laveste arbejdsløshed, oversteg den gennemsnitlige ungdomsarbejdsløshedssats ikke 5,5%, mens den var på 41,8% i de regioner, der var hårdest ramt af arbejdsløshed.

I 2000 faldt **arbejdsløshedssatsen for kvinder** til under 10% for første gang siden begyndelsen af 1990'erne, et tal, der i øjeblikket er mærkbart lavere end de tal, der blev registreret i midten af det pågældende tiår (12,6% i 1994). Der er dog i en lang række medlemsstater og regioner stor forskel mellem arbejdsløsheden blandt henholdsvis mænd og kvinder.

Den sociale samhørighed er et spørgsmål, som er blevet drøftet på mange af Det Europæiske Råds møder siden mødet i Lissabon i marts 2000. Medlemsstaterne har indgået en række forpligtelser for at intensivere deres fælles bestræbelser på at gennemføre den europæiske beskæftigelsesstrategi ved at fastsætte mål, for beskæftigelsen, og for at bekæmpe udstødelse ved at fremme en bæredygtig økonomisk vækst, forbedre beskæftigelsessituationen og dermed nedbringe risikoen for at forværre fattigdom og udstødelse.

Til trods for det relative fald i arbejdsløsheden bekræfter de seneste data, at fattigdom og social udstødelse fortsat er meget udbredt i medlemsstaterne³. Omkring 18% af befolkningen, dvs. over 60 mio. mennesker, lever i husholdninger, der råder over mindre end 60% af medianindkomsten (det tal, der svarer til fattigdomstærsklen), en situation, som halvdelen havde oplevet permanent i tre år (*grafik 3 – Befolkningsandel, hvis indkomst er under fattigdomsgrænsen*). Hvad angår indkomstfordelingen, ser det ud til, at de 20% af befolkningen, der har den højeste indkomst i EU, tjener omkring 5,7 gange mere end de 20%, der har den laveste indkomst. Der findes naturligvis store forskelle mellem de enkelte medlemsstater, men tallene afslører alligevel omfanget af de sociale uligheder og den utilstrækkelige sociale samhørighed.

1.2.2. Arbejdsløshed i EU27

I en EU med 27 medlemsstater ligger arbejdsløshedssatsen i gennemsnit på 9,3% i 2000, dvs. lavere end i 1999 (9,6%). Denne sats er dog lidt ringere end satsen for de nuværende femten medlemsstater (8,4% i 2000).

Til trods for den forbedrede økonomiske vækst er **beskæftigelsen** i kandidatlandene faldet med yderligere 1,4% i 2000, hvilket svarer til et nettotab af arbejdspladser på 600 000. Ungarn og Slovenien er de eneste lande, der i 2000 oplevede beskæftigelsesfrekvenser, der var højere end i 1999. Overordnet set er forskellen mellem beskæftigelsesfrekvenserne i henholdsvis EU og kandidatlandene blevet endnu større i 2000, selv om det ser ud til, at forringelsen var lidt mindre i andet halvår. Der skal skabes omkring 3 mio. nye stillinger for at bringe den gennemsnitlige beskæftigelsesfrekvens i kandidatlandene på linje med satsen i EU. Samtidig må man forvente tab af arbejdspladser inden for landbrugssektoren og i fremstillingsindustrien. Hvad angår servicefagene er beskæftigelsen helt klart vokset betydeligt i alle kandidatlandene, men der findes store forskelle, da beskæftigelsesfrekvensen i den tertiære sektor kun svarer til 3/4 af gennemsnittet for EU. Beskæftigelsen i den tertiære sektor – finanser, handel, tjenesteydelser osv. – udgør helt klart en chance, som kandidatlandene må gribe.

Arbejdsløsheden er fortsat steget i størstedelen af kandidatlandene, og den var i gennemsnit på over 12% for disse lande til sammen, idet de nationale tal gik fra 6,9% i Slovenien til over 19% i Slovakiet. I 2000 er arbejdsløsheden steget mest i Polen, Slovakiet og Bulgarien. Arbejdsløshedssatsen er i dette år faldet i Ungarn og Slovenien. De regionale forskelle på arbejdsløhedsområdet i kandidatlandene er ligeledes fortsat blevet forværret. I de 10% bedst

³ Jf. ligeledes den fælles rapport om social integration.

stillede regioner var den gennemsnitlige arbejdsløshedssats på 4,9%, mens den nåede op på 23,4% i de 10% dårligst stillede regioner.

Tendensen er den samme for **langtidsledigheden og ungdomsarbejdsløsheden**. I forhold til 1999 er antallet af personer, der har været uden arbejde i mindst et år, steget fra 44,3% til 48,2% af det samlede antal arbejdsløse. Ungdomsarbejdsløsheden i kandidatlandene voksede med 3% og nåede op på 26% i 2000 (mod 16% i EU), idet satserne er på over 35% i Bulgarien, Polen og Slovakiet. I modsætning til situationen i EU, hvor arbejdsløsheden generelt er højere blandt kvinder end blandt mænd, var arbejdsløshedssatsen blandt mænd i 2000 højere end arbejdsløshedssatsen blandt kvinder i størstedelen af kandidatlandene.

Kvindernes deltagelse på arbejdsmarkedet er nu højere end i medlemsstaterne, en situation, der vil kunne ændre sig, når omfanget af omstruktureringen tages i betragtning. I modsætning til situationen i 1999 er beskæftigelsen faktisk faldet ligeså meget for kvindernes vedkommende som for mændenes vedkommende.

1.3. Nye oplysninger om de faktorer, der er bestemmende for den faktiske konvergens

Hvad angår regionernes konkurrencefaktorer bekræftes elementerne i den anden samhørighedsrapport på områderne produktivitet og beskæftigelse pr. sektor. Man bemærker især vedholdende forskelle i fordelingen af beskæftigelsen mellem økonomiens tre sektorer. I en række regioner beliggende i især kandidatlandene varsler den store afhængighed af landbruget og de traditionelle industrier (*kort 6 a, b og c – Beskæftigelse pr. sektor, 2000; kort 7 – BNP pr. beskæftiget, 1999*) om nye økonomiske ændringer også efter udvidelsen i lyset af de forventede omstillinger og omstruktureringer inden for disse to sektorer.

For så vidt angår transportinfrastrukturen er udviklingen meget forskellig. Selv om mål 1 regionerne (især i Spanien) i væsentlig grad har halet ind på de andre regioner for så vidt angår udbredelsen af motorveje, er situationen for så vidt angår landeveje langt fra tilfredsstillende (*grafik 4 – Indeks for udbredelsen af motorveje og grafik 5 – Indeks for udbredelsen af landeveje*). Oplysningerne om jernbanerne eller om de intermodale operationer har ikke ændret sig væsentligt siden den anden samhørighedsrapport, men de vil blive taget i betragtning i analyserne i den tredje rapport.

Den demografiske udvikling i det nuværende EU, uddannelsesniveaue og forberedelsen af videnssamfundet fortjener særlig opmærksomhed.

1.3.1. Meget forskellige demografiske tendenser

I lyset af den generelt mindre demografiske vækst og befolkningens stigende gennemsnitsalder i EU er tendenserne på regionalt plan mere forskelligartede (*kort 8 – Befolkningstilvæksten pr. NUTS 2-region, 1995-1999*).

I perioden 1995-1999⁴ var den årlige stigning i befolkningen mest udtalt i de engelske, irske, belgiske, nederlandske og græske regioner samt i Sydfrankrig og det nordlige Tyskland. I modsætning hertil rammer befolkningsnedgangen især de nordlige regioner i Finland, i Midt- og Nordsverige og mere generelt kandidatlandene med undtagelse af visse polske regioner.

⁴ Kun disse år er medtaget, da den kraftige stigning i befolkningen, som de tyske regioner oplevede efter genforeningen og de politiske ændringer i kandidatlandene stort set var afsluttet fra 1995.

Den er ligeledes mærkbar i Syditalien, i regionerne i Midtfrankrig, i Skotland, i det nordlige Spanien og i Alentejo i Portugal.

Endelig er de regioner, der oplever en befolkningsstigning hvert år, ofte de regioner, der allerede har en befolkningstæthed, der ligger over gennemsnittet. Ligeledes er de regioner, der oplever et fald i befolkningen, de regioner, der allerede har en lav befolkningstæthed (*kort 9 – Befolkningstæthed pr. NUTS 3-region, 1999*). På EU-plan ser problemerne med regional demografisk koncentration ud til fortsat at forværres, hvilket ligger i tråd med konstateringerne vedrørende den ulige territoriale udvikling i den anden samhörighedsrapport.

1.3.2. *En generel stigning i uddannelsesniveaet*

Dataene for 2000 tyder på en generel stigning i uddannelsesniveaet for befolkningen mellem 25 og 59 år. I forhold til dataene for 1999 er den andel af befolkningen, der har en lavt uddannelsesniveau, således faldet fra 33% til 31,5%, mens tallene for henholdsvis et middelhøjt og et højt uddannelsesniveau er steget fra 47,6% til 48,3% og 19,4% til 20,2% (*kort 10 a, b og c – Uddannelsesniveauer i 2000*).

Den del af befolkningen, der har et lavt uddannelsesniveau er fortsat koncentreret i den sydlige del af EU (Portugal, Spanien, Italien og Grækenland), i Irland og i en lomme beliggende mellem Nord-Pas-de Calais og Picardiet i Frankrig og Hainaut og Liège i Belgien⁵.

Den befolkning, som har et middelhøjt uddannelsesniveau, findes især i den centrale og østlige del af EU, mens man noterer de højeste uddannelsessatser i de nordiske lande, i Det Forenede Kongerige, Tyskland og Benelux-landene samt i Paris, Madrid og Baskerlandet.

1.3.3. *Vidensamfundet – stadig store forskelle*

Den menneskelige faktor vil uden tvivl være af afgørende betydning, når de mindst udviklede regioner i EU skal indhente deres efterslæb. Derfor er uddannelse og erhvervsuddannelse fortsat to vigtige udfordringer. Det drejer sig navnlig om at sikre, at alle europæere kan erhverve den viden og den kompetence, der er nødvendig for, at de kan leve og arbejde i vidensamfundet, og om at ajourføre denne viden og kompetence gennem hele deres liv. Men forberedelsen af vidensamfundet bør også gå via foranstaltninger, der hjælper regionerne til at styrke deres tekniske infrastrukturer og deres innovations- og forskningskapacitet⁶.

Adgangen til Internettet (procentdel af husholdningerne, der har adgang til Internettet fra hjemmet) er fortsat under 30% i samhörighedslandene, mens den i de nordiske lande og Nederlandene ligger på omkring 60% (data Flash Eurobaromètre 112 fra november 2001). Fristerne for ajourføring på disse informations- og kommunikationsteknologiske områder kan være kortere end for de mere traditionelle infrastrukturer inden for transport eller energi. Der skal dog være en reel politisk vilje, der resulterer i en sammenhængende strategi og konkrete

⁵ Disse regioner optrådte ikke blandt de regioner, der havde et lavt uddannelsesniveau, i den anden samhörighedsrapport. Men stigningen i det gennemsnitlige uddannelsesniveau mellem 1999 og 2000 samt den lavere tærskel for den sidste klasse på kortet (fra 46% til 44%) har medført, at de havner i denne kategori; jf. tabellen om de vigtigste regionale indikatorer.

⁶ Den 3. oktober 2001 vedtog Kommissionen et strategidokument om det europæiske forskningsrums regionale dimension, KOM (2001) 549 endelig udgave. Dette dokument har til formål at tilskynde de lokale og regionale myndigheder, navnlig i de mindst udviklede regioner, til at udforske de nye muligheder, som det europæiske forskningsrum åbner, og til at åbne nye perspektiver for såvel EU's forskningspolitik og som dens regionalpolitik.

og ambitiøse foranstaltninger i overensstemmelse med målene i handlingsplanen eEuropa 2002⁷.

Udgifterne til forskning og udvikling ligger ligeledes på under 1% af BNP i landene i syd, mens de ligger på over 3% i de nordiske lande. Antallet af indgivne patentansøgninger udviser de samme forskelle (under 20 pr. mio. indbyggere i samhørighedslandene og over 300 pr. mio. indbyggere i de nordiske lande).

1.4. Samhørighedens territoriale element

Den anden samhørighedsrapport undersøgte endelig flere aspekter af samhørighedens territoriale element. I denne forbindelse har Kommissionen vist⁸, at den agter at reagere på konklusionerne fra det uformelle ministermøde i Tampere⁹ ved at medfinansiere oprettelsen af et observationscenter for EU's fysiske og funktionelle udvikling (ORATE). Dette program, der skulle blive vedtaget inden længe, vil resultere i viden, der er nødvendig for at fremme en harmonisk udvikling af EU og for at præcisere begrebet territorial samhørighed, sådan som det er beskrevet i artikel 16 i traktaten. Kommissionen anser det derfor for belejligt, at ORATE-programmet kan indsamle resultater, der kan danne grundlag for de forslag vedrørende samhørighedens territoriale dimension, som den agter at fremsætte i den tredje samhørighedsrapport.

I øjeblikket bekræfter ajourføringen af oplysningerne analyserne i den anden rapport, navnlig den meget store territoriale koncentration af foranstaltninger i trekantsområdet mellem North Yorkshire (Det Forenede Kongerige), Franche-Comté (Frankrig) og Hamborg (Tyskland). Oplysningerne om grænseregionernes socioøkonomiske situation og deres stærkt øgede betydning i et udvidet EU samt omfanget af det fællesskabsareal, der er dækket af bjergområder, kystområder og maritime områder, øer og øgrupper, bekræftes ligeledes. Derfor gennemfører Kommissionen i øjeblikket en række undersøgelser af områder med alvorlige geografiske eller naturlige handicap. Der har således allerede gennemført to undersøgelser, den første vedrørende øområder¹⁰ (herunder regioner i den yderste periferi), den anden vedrørende bjergområder¹¹ (herunder arktiske områder). Det er ligeledes hensigten at udvide undersøgelsen til også at omfatte den økonomiske og sociale situation i de byområder i EU, der dannede grundlag for en første publikation i 2000.

Målet med disse undersøgelser er først og fremmest at oprette en specifik database med oplysninger om disse områder ved at samle alle de tilgængelige statistiske oplysninger på forskellige niveauer (lokalt, regionalt og nationalt plan og fællesskabsplan) om en bæredygtig udvikling af disse områder (socioøkonomiske indikatorer, miljøindikatorer, demografiske indikatorer osv.).

Endvidere skulle denne database gøre det muligt at gennemføre en objektiv vurdering af disse regioners situation, en vurdering og evaluering af deres handicap, en beskrivelse af deres

⁷ "eEuropa – Et informationssamfund for alle", meddelelse om Kommissionens initiativ til Det Europæiske Råds ekstraordinære møde i Lissabon d. 23.-24. marts 2000 (<http://europa.eu.int/eeurope>).

⁸ Kommissionens erklæring i forbindelse med vedtagelsen af retningslinjerne for fællesskabsinitiativet INTERREG III.

⁹ Det uformelle ministermøde i Tampere (oktober 1999) fastlagde et program med tolv foranstaltninger, der sigter mod en første gennemførelse af SDEC, som blev vedtaget på det uformelle ministermøde i Potsdam (maj 1999).

¹⁰ Områder defineres som et område med et areal på mindst 1 km², der har en statistisk signifikant fastboende befolkning (mindst 50 indbyggere), ikke er forbundet til kontinentet med permanente strukturer, er adskilt fra det europæiske kontinent af en strækning på mindst 1 km, og ikke omfatter en medlemsstats hovedstad.

¹¹ I henhold til undersøgelsen skal der gennemføres yderligere arbejde for at ajourføre eller aktualisere en definition af kriterierne for afgrænsning af disse områder.

specifikke behov og en analyse af de foranstaltninger og politikker, som medlemsstaterne og EU har udviklet for at mindske deres eventuelle udviklingsefterslæb.

Områder med alvorlige geografiske eller naturlige handicap

Ømråderne i EU er yderst forskelligartede både hvad angår befolkning, areal, selvbestemmelsesgrad og hvad angår levestandard – med et BNP pr. indbygger, der ligger på mellem 45% og 110% af fællesskabsgennemsnittet. Tre eksogene faktorer – havmiljø, øens størrelse og afstanden til andre landområder – resulterer i en hel kæde af årsagsforbindelser, der begrænser en ø's økonomiske og sociale udvikling. Denne udvikling bliver endnu mere forskelligartet mellem øerne, fordi de er meget heterogene, og nogle har et dobbelt eller tredobbelt handicap (øområder, bjergområder, tyndt befolkede områder).

En analyse af fællesskabsprogrammerne og de nationale programmer for de fem pilot-øområder, der indgår i undersøgelsen – Bornholm (DK), Kreta (EL), Balearerne (E), Azorerne (P) og Western-Isles (UK) – afslører imidlertid ensartede prioriteter:

- udvikling af telekommunikation, der er af stor betydning i kampen mod isolering og de dertil knyttede risici (specifikke programmer i Danmark og på Kreta)
- fremme af rene energiformer (Danmark, Kreta, Azorerne) og/eller forbindelse mellem øerne og kontinentet via et elektrisk underjordisk kabel (Grækenland) for at løse energiforsyningsproblemerne
- en effektiv affaldsforvaltning, der bliver så meget mere kompleks, fordi øerne er små og har en skrøbelig økologisk balance. Et finansielt støtteprogram til indførelse af "økologiske" løsninger er omfattet af "østøtteloven" i Danmark
- en tilstrækkelig drikkevandsforsyning er et specifikt problem for øerne i Middelhavet og regionerne i den yderste periferi. Balearerne har valgt fjernelse af salt fra havvand
- økonomisk spredning, der er nødvendig for at skabe en dynamisk udvikling af øområderne inden for andre sektorer end fiskeri og turisme.

De projekter, der er udviklet inden for rammerne af disse programmer, er baseret på eksistensen af kompetente, lokale formidlingsorganer.

1.5. Socioøkonomiske forskelle i EU25

I henhold til det aktuelle regelværk vil listen over regioner med et udviklingsefterslæb i den kommende programmeringsperiode blive udvalgt på grundlag af gennemsnittet for de lande, der er medlemmer på det tidspunkt, hvor en sådan beslutning træffes. De fremtidige programmeringsdokumenter vil således kunne vedtages inden starten af den kommende programmeringsperiode.

Kommissionen råder naturligvis endnu ikke over de statistikker, der vil blive anvendt som grundlag for udarbejdelse af en sådan liste, men det er muligt at undersøge situationen på grundlag af de seneste data (*kort 11 – Regioner med BNP/capita under 75% af gennemsnittet (1997/98/99)*).

I et EU med 25 medlemsstater vil regioner med et BNP pr. indbygger på under 75% af fællesskabsgennemsnittet på grundlag af tallene for de seneste tre år, der er tilgængelige (1997-1998-1999), repræsentere 115 mio. indbyggere, tærsklen under det nuværende acquis

for mål 1 områder, dvs. 25% af den samlede befolkning. Heraf vil fire borgere ud af ti endnu være bosiddende i regionerne i de nuværende femten medlemsstater; de seks andre vil være bosiddende i kandidatlandene, hvilket viser, hvordan forskellene efter udvidelsen rent geografisk vil være fordelt helt anderledes.

De nuværende mål 1 regioner, der efter udvidelsen vil ligge over tærsklen på 75%, repræsenterer 37 mio. indbyggere. For omkring to tredjedele af befolkningen i disse regioner vil denne situation være et resultat af den rent automatiske udelukkelse som følge af, at fællesskabsgennemsnittet falder med omkring 13%. Den sidste tredjedel befinder sig allerede nu uanset udvidelsen over tærsklen på 75%, hvilket klart understreger, at der er sket en reel konvergens mellem nogle af regionerne i de femten medlemsstater (*kort 11 – Regioner med BNP/capita under 75% af gennemsnittet (1997/98/99) og tabel 5 – Sammenfattende statistikker for de regioner, der ligger under tærsklen på 75%*).

Forskellene mellem de mest velstående regioner og de mindst velstående regioner vil naturligvis være mindre udtalte i EU25 end i EU27. De 10% mest udviklede regioner vil således have et BNP pr. indbygger på 170% af fællesskabsgennemsnittet, mens de 10% fattigste regioner vil ligge på omkring 38%. Forholdet mellem de to grupper vil således være på 4,5 (5,8 i EU27) (*tabel 6 – De mest velstående og de mindst velstående regioner*).

Mindre udtalte forskelle i EU25 end i EU27

De bulgarske og rumænske regioner, der udgør størstedelen af de mindst velstående regioner i EU27, giver i EU25 plads for især polske og ungarske regioner. Endvidere vil den mindst udviklede region i den nuværende EU (Ipeiros i Grækenland) ikke længere optræde på listen over de 10% mindst velstående regioner i EU25 (*tabel 7 a og b – Lister over de mest velstående og de mindst velstående regioner*).

2. DEL II: FØRSTE STATUS OVER DEBATTEN OM DEN FREMTIDIGE SAMHØRIGHEDSPOLITIK

2.1. Debatten i Det Europæiske Samhørighedsforum og i institutionerne

Den anden samhørighedsrapport, som Kommissionen vedtog d. 31. januar 2001 "indeholder en række konklusioner og anbefalinger med det formål at åbne for en debat om den fremtidige samhørighedspolitik efter 2006 i en udvidet EU".

Denne debat er allerede blevet indledt i de europæiske institutioner, i medlemsstaterne, regionerne og blandt arbejdsmarkedets parter og økonomiske interesseorganisationer. Flere holdninger er formelt blevet fremsendt til Kommissionen, og den anden samhørighedsrapport er blevet fremlagt på en række møder både i Bruxelles og i regionerne.

2.1.1. Det andet europæiske samhørighedsforum

Dette forum, der blev afholdt d. 20.-21. maj 2001, markerede starten på debatten om samhørighed. Der deltog 1 800 politisk ansvarlige fra hele Europa, som deltager i udformningen og gennemførelsen af strukturpolitikker, der har til formål at løse de regionale og sociale problemer i EU.

I sin introduktion understregede Kommissionens formand, Romano Prodi, betydningen af "solidaritet mellem Europas folk, stater og regioner". Samhørighedspolitikken er baseret på dette grundlæggende princip. Den er et "uundværligt instrument til gennemførelse af integrationen mellem regioner og borgere" i fremtidens udvidede EU, da den nedbringer

forskellene i rigdom og muligheder og gør det muligt at fremme en effektiv økonomisk konvergens.

Forummet gjorde det således muligt for de ansvarlige fra medlemsstaterne, kandidatlandene – som for første gang deltog i et sådant arrangement på lige fod med EU's medlemsstater - og regionerne at fremkomme med en første offentlig stillingtagen i forbindelse med den fremtidige samhørighedspolitik. Dokumenterne fra forummet¹² blev offentliggjort i starten af 2002.

Bidragene og de temaer, der blev behandlet, resulterede i følgende konstateringer:

a. I en udvidet EU føler medlemsstaterne og regionerne et større behov for samhørighedspolitikken¹³:

Der var enighed om, at udvidelsen vil føre til større forskelle og om, at samhørighedsbestræbelserne derfor bør øges. Som mange deltagere mindede om, er samhørighedspolitikken ikke blot til gavn for de regioner, der modtager finansiel støtte, men også for alle andre, da den fremmer efterspørgslen efter varer og tjenesteydelser og styrker EU's generelle konkurrenceevne og dermed øger mulighederne for en bæredygtig vækst.

Samhørighedspolitikken er således et udtryk for solidariteten i EU, der ikke blot begrænser sig til et stort marked, men også bør bevare en specifik social model. Derfor anføres det i sammendraget af forummets arbejde, at "en støtte på under 0,45% af EU's BNP vil true den fremtidige samhørighedspolitikks troværdighed".

Endelig bør samhørigheden ikke blot begrænses til strukturpolitikken. De øvrige fællesskabspolitikker, navnlig landbrugspolitikken og udviklingen af landdistrikterne samt miljø- og transportpolitikkerne bør bidrage effektivt hertil.

b. EU har behov for en samhørighedspolitik, der beskæftiger sig med tre kategorier af regioner og strukturelle problemer¹⁴:

- regioner med et meget stort udviklingsefterslæb, der hovedsagelig men ikke udelukkende er beliggende i kandidatlandene. Deres repræsentanter anmodede på forummet om større fleksibilitet med hensyn til medfinansieringssatserne og gav udtryk for deres vilje til at opfylde deres finansielle medansvar og for deres tillid til deres kapacitet til at absorbere fællesskabsbevillingerne, selv over det nuværende loft på 4% af det nationale BNP. Det vil være hensigtsmæssigt i en overgangsfase at klarlægge, hvilken balance der skal tilstræbes mellem regionalisering og reel forvaltningskapacitet på decentralt plan for at sikre, at fællesskabsmidlerne kan absorberes
- de regioner i de femten nuværende medlemsstater, som ikke har afsluttet den reelle konvergensproces, udgør den anden gruppe. Det vil til sin tid være hensigtsmæssigt at finde frem til en retfærdig behandling af disse regioner
- andre regioner oplever ligeledes alvorlige strukturelle problemer, navnlig byområder, landdistrikter, der endnu er afhængige af landbruget, og bjergområder, ømråder eller andre områder med naturlige eller demografiske handicap; i denne tredje gruppe findes

¹² Tilgængelige på Inforegio http://www.inforegio.cec.eu.int/temporum/forcom_fr.htm

¹³ Sammendrag af forummet præsenteret af hr. Barnier.

¹⁴ Sammendrag af forummet præsenteret af hr. Barnier.

også områder under industriel omstilling og områder med problemer inden for servicesektoren.

Samhørighedspolitikken skal ligeledes bidrage til de mere omfattende strategiske mål, som Fællesskabet har fastsat, og fremme realiseringen heraf. Der findes allerede en klar sammenhæng mellem de strategiske mål, som Det Europæiske Råd har vedtaget, og den støtte, som strukturfondene har ydet. Blandt de vigtigste prioriteter i denne henseende kan nævnes stigningen i antallet af arbejdspladser og forbedringen af disse, bekæmpelsen af udstødelse og videreførelse af bestræbelserne for at udvikle informationsområdet. Forummet stadfæstede generelt disse fire horisontale prioriteter, der er berettigede i alle regioner i EU og kandidatlandene. En række af disse prioriteter kan dog kræve en koordineret indsats på nationalt plan og på EU-plan for at sikre en mere effektiv anvendelse af strukturfondenes midler for eksempel til at udarbejde rammerne for uddannelse og erhvervsuddannelse i medlemsstaterne¹⁵.

c. Forventningerne til det reelle partnerskab mellem regioner og lokalsamfund er store¹⁶:

De regionale partnere mener, at man bør gå længere med decentraliseringen og klarlægningen af rollerne, navnlig mellem medlemsstaterne og regionerne, så partnerskabet ikke begrænses til eller endog monopoliseres på nationalt plan. Et effektivt partnerskab, der omfatter den private sektor, forskningsinstitutter, offentlige myndigheder, arbejdsmarkedets parter og andre aktører i lokalsamfundet, er en af nøglerne til en vellykket regional udviklingsstrategi.

Der er blevet fremsat talrige forslag, hvori Kommissionen opfordres til at være mere lydhør ikke blot over for regionale og lokale initiativer, men også over for initiativer, der indebærer et øget grænseoverskridende samarbejde (store geografiske samarbejdsområder) på transnationalt og interregionalt plan.

EU er trådt ind i videnssamfundets æra, men på meget forskellig måde i de enkelte regioner. Samhørighedspolitikken bør således fremme etableringen af netværk mellem aktører inden for regional udvikling og undgå at skabe en kløft, navnlig en digital kløft, til de mest ugunstigt stillede grupper i vort samfund.

Kravet om åbenhed og effektivitet tilskynder Kommissionen til at klarlægge ansvarsfordelingen bedre, men også til kun at koncentrere sig om de foranstaltninger, der indebærer en stor merværdi på fællesskabsplan. Dette skulle føre til, at der skabes en tættere forbindelse mellem EU's finansielle bidrag, fællesskabsforanstaltningernes merværdi og de opnåede resultater. I alle indlæggene på forummet blev der givet udtryk for tillid til Kommissionen.

I tilknytning til forummet blev der arrangeret en "chat" på Internettet den 26. marts 2001¹⁷, og i marts 2001 blev der åbnet et debatforum på hjemmesiden for generaldirektoratet for regionalpolitik¹⁸.

¹⁵ Anna Diamantopoulou's indlæg på forummet.

¹⁶ Sammendrag af forummet præsenteret af hr. Barnier.

¹⁷ Referat: http://www.inforegio.cec.eu.int/temporum/chat_fr.htm

¹⁸ http://www.inforegio.cec.eu.int/temporum/orum_fr.cfm

2.1.2. På institutionelt plan

Arbejdsgruppen vedrørende strukturelle foranstaltninger under Rådet trådte sammen flere gange under det svenske formandskab, mens man på det uformelle ministermøde, der blev afholdt d. 13.-14. juli 2001 i Namur på initiativ af det belgiske formandskab, koncentrerede drøftelserne omkring "udfordringerne til økonomisk, social og territorial samhørighed i lyset af udvidelsen".

Mange af deltagerne glædede sig over, at man havde indledt debatten på et så tidligt tidspunkt, og over kvaliteten af de elementer, der er indeholdt i den anden samhørighedsrapport. Der var bred enighed om behovet for at opretholde en stærk samhørighedspolitik og om, at regioner med et udviklings efterslæb bør prioriteres både i tiltrædelseslandene og i de nuværende 15 medlemsstater.

Hvad angår de øvrige regioner vedrørte debatten til gengæld hovedsageligt behovet for øget effektivitet, der vil kunne opnås ved at koncentrere interventionerne omkring de foranstaltninger, der indebærer den største merværdi på fællesskabsplan, og gennem en eventuel synergi med de øvrige fællesskabspolitikker.

Endvidere har medlemsstaterne sendt adskillige bidrag til Kommissionen, hvori de tager stilling til spørgsmålet. Det drejer sig navnlig om det memorandum, som den spanske regeringschef har sendt til Kommissionen, samt om de arbejdsdokumenter eller undersøgelser, der er udarbejdet på foranledning af regeringerne i Litauen, Italien, Nederlandene og Tyskland.

Europa-Parlamentets udtalelse om den anden samhørighedsrapport (Musotto-rapporten) vil blive vedtaget i februar 2002. Fire parlamentariske udvalg har afgivet udtalelse til de kompetente udvalg, hvilket er et godt udtryk for de europæiske parlamentarikers interesse for dette spørgsmål.

Det Økonomiske og Sociale Udvalg afgav en første udtalelse den 25. april 2001 i god tid inden afholdelsen af det andet europæiske samhørighedsforum. Supplerende udtalelser er ved at blive udarbejdet. Det Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse vedrører hovedsageligt samhørighedspolitikken rolle og besvarer på de "spørgsmål til debat", der findes i slutningen af afsnittet "Konklusioner og anbefalinger" i den anden rapport.

Ved at koncentrere sin udtalelse omkring de spørgsmål, der rejses i rapporten, beskæftiger Det Økonomiske og Sociale Udvalg sig især med de fire muligheder i tilknytning til de regioner, der i øjeblikket er mål 1 regioner, men ikke længere er det i en udvidet EU på grund af faldet i det gennemsnitlige BNP pr. indbygger. I denne forbindelse mener udvalget, at det nuværende loft på 75% bør hæves, og at fællesskabsstøtten fortsat bør fokusere på disse regioner. Det Økonomiske og Sociale Udvalg går altså ind for den tredje mulighed. Udvalget tilslutter sig Kommissionens holdning til behovet for tilstrækkelige finansielle ressourcer til at opfylde det behov, som den nye situation medfører, og de ti prioriteter på fællesskabsplan, der foreslås i rapporten.

Endelig fremsatte Regionsudvalget i november 2001 en udtalelse om den anden rapport. Regionsudvalget konkluderer, at der er behov for at styrke samhørighedspolitikken regionale dimension, og at regionalpolitikken bør betragtes som en horisontal politik, der har indflydelse på alle EU's aktiviteter. Det understreger, at det er nødvendigt, at medlemsstaterne engagerer sig kraftigere i samhørighedspolitikken.

Regionsudvalget mener, at de regioner, der inden udvidelsen er mål 1 regioner, fortsat bør være mål 1 regioner i en udvidet EU, og at ingen region pludselig må fratages støtten fra strukturfondene. Der må under alle omstændigheder indføres et sikkerhedsnet eller et system med en gradvis nedskæring. Regionsudvalget tilføjer, at anvendelsen af disse principper forudsætter, at der tages højde for de særlige karakteristika for regioner med permanente geografiske handicap: øområder, bjergområder, tyndt befolkede regioner og randområder sådan som det har været tilfældet hidtil.

Hvad angår de finansielle aspekter forkaster Regionsudvalget loftet på 0,45%, der blev fastsat på Det Europæiske Råds møde i Berlin i 1999, til finansiering af samhørighedspolitikkerne.

Endelig udtaler Regionsudvalget sig til fordel for en polycentrisk udvikling af Fællesskabets areal ... der gør det muligt at fokusere på territoriale ubalancer mellem makroregionerne i Europa og inden for disse.

2.1.3. De øvrige debatter

Den fremtidige samhørighedspolitik i forbindelse med udvidelsen har været hovedtemaet på over hundrede seminarer og konferencer afholdt i Bruxelles (med deltagelse af delegationer fra regionerne) og i mange medlemsstater og regioner. I en række tilfælde har temaet ligeledes dannet grundlag for møder med arbejdsmarkedets parter og økonomiske interesseorganisationer.

I nogle regioner og i forbindelse med møder tilrettelagt på europæisk plan har debatten ført til vedtagelse af skriftlige holdninger, som er blevet fremsendt til Kommissionen. Der er ligeledes blevet gennemført undersøgelser om følgerne af udvidelsen for EU og navnlig for samhørighedspolitikken. De fremlægger et første finansielt skøn foretaget af eksperter eller analysecentre for perioden efter 2006.

2.2. De mest debatterede temaer

I den anden samhørighedsrapport var der i slutningen af afsnittet "Konklusioner og anbefalinger" opstillet ti spørgsmål, der skulle bidrage til at strukturere debatten om den fremtidige samhørighedspolitik. Men også andre temaer er blevet drøftet indgående, f.eks. spørgsmålet om de finansielle ressourcer. Dette første sammendrag af de bidrag, der er fremkommet indtil nu, er udarbejdet og struktureret i henhold til de vigtigste temaer i tilknytning til samhørighedspolitikken.

2.2.1. Udviklingsløb prioriteres

Der er enighed om, at de regionale forskelle vil blive forværret, og at der derfor vil være et øget behov for samhørighed efter udvidelsen. Betydningen af fællesskabsindsatsen til fordel for de mindst udviklede regioner i det nuværende EU og de alvorlige problemer, som størstedelen af regionerne i kandidatlandene står overfor, anerkendes ligeledes¹⁹. Debatten vedrører derfor i højere grad spørgsmålet om, hvor langt definitionen af regioner med udviklingsløb skal gå, og hvilke kriterier der skal ligge til grund for denne definition.

Den finansielle støtte til de mindst udviklede regioner i EU og senere til de lande, der tilslutter sig EU, skal følge fastlæggelsen af samhørighedspolitikken indhold. EU skal yde støtte til de

¹⁹ Jf. navnlig formandskabets sammendrag på det uformelle ministermøde (Namur, 13.-14. juli 2001) og institutionernes udtalelser om den anden rapport om økonomisk og social samhørighed.

faktorer, der spiller en afgørende rolle for fremme af konkurrenceevnen og bidrager til at mindske de store ubalancer på EU's område. Dette er meget vigtigt for at sikre en udnyttelse af ressourcerne, der kan bidrage til en bæredygtig økonomisk udvikling i de pågældende regioner. Det centrale element i samhørighedspolitikken "bør være de strukturelle faktorer, der forbedrer situationen og muliggør en udvikling af de mindst udviklede regioner... Samhørighedspolitikken opnår de bedste resultater, når den fokuserer på interventionernes kvalitet og på kvaliteten af den udvikling, som den medfører".²⁰

De regionale overførsler skal anvendes inden for rammerne af en sammenhængende udviklingsstrategi, der udgør en integrerende del af en mere generel vækst- og stabilitetsstrategi baseret på den europæiske beskæftigelsesstrategi, på sunde makroøkonomiske politikker og på en aktiv støtte til alle de berørte interessegrupper, navnlig arbejdsmarkedets parter²¹.

Spørgsmålet om tilpasning af samhørighedspolitikens mål til de langt større regionale forskelle i et udvidet EU og til den økonomiske og sociale udviklings nye realiteter er blevet rejst ved flere lejligheder. Det fremgår således af flere af bidragene, at de nuværende interventionsområder ikke længere kan tilpasses, når det drejer sig om at konfrontere kandidatlandenes alvorlige problemer med økonomisk omstilling og indhentning af deres efterslæb²².

2.2.2. Regional tilgang eller national tilgang

Nogle undersøgelser slår til lyd for en national tilgang frem for en regional tilgang både hvad angår kandidatlandenes støtteberettigelse som mål 1 og hvad angår den udviklingsstrategi, der skal følges, fordelingen af fællesskabsmidlerne eller en eventuel oprettelse af politiske og administrative strukturer i regionerne²³.

Nogle slår til lyd for en national tilgang, der bl.a. ville indebære den fordel, at medlemsstaterne får større fleksibilitet til at gennemføre interventioner på regionalt og lokalt plan i landet. En sådan tilgang ville således kunne give vækstpoler i medlemsstaterne, der som regel er mere fremgangsrige, mulighed for at blive omfattet af europæiske programmer for regional udvikling, der på alle områder vil kunne få stor betydning for den økonomiske vækst som helhed.

Kombineret med et ambitiøst partnerskab frembyder en regional eller lokal tilgang endvidere en større fleksibilitet og kan bedre opfylde de reelle behov og tilskynde til innovation. I kandidatlandene vil oprettelsen af regionale eller lokale politiske strukturer kunne spille en vigtig rolle ved at tilskynde borgerne til at deltage aktivt i udviklingen af deres unge demokratier. En række bidrag understregede ligeledes den institutionelle betydning af de

²⁰ Indlæg på det andet europæiske samhørighedsforum ved formanden for ministerrådet i Italien, Giuliano Amato.

²¹ Jf. navnlig konklusionerne fra det andet europæiske samhørighedsforum.

²² Jf. f.eks. Eurada-memorandummet, svar på de ti spørgsmål i den anden rapport om økonomisk og social samhørighed: "The approach whereby the regions of the Accession Countries are offered Objective 1 status without prior consideration of the appropriateness of the concept in the regions of the typology and state of economic development encountered in those countries seems to lack ambition" (En fremgangsmåde, i henhold til hvilken regionerne i tiltrædelseslandene tilbydes mål 1 status uden forudgående overvejelser om, hvorvidt dette koncept er hensigtsmæssigt i regioner med den typologi og det økonomiske udviklingsstade, der findes i disse lande, tyder på en mangel på ambitioner).

²³ Undersøgelse udført af det tyske institut D.I.W., Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung « Reformbedarf bei den EU-Politikern in Zuge der Osterweiterung », Berlin og Göttingen, maj 2001. IBO-undersøgelsen, « The financing of the EU structural policy in the context of the enlargement of the EU » september 2001.

regionale organisationer for grænseoverskridende, interregionalt og transnationalt samarbejde, som er oprettet i forbindelse med indførelsen af strukturfondene.

Endvidere ville en national tilgang forudsætte anvendelsen af et kriterium for støtteberettigelse, der er vanskeligt foreneligt med såvel traktaten²⁴ som med det regelværk, som er vedtaget på grundlag heraf. Der er tale om en anden behandling end den, der indtil nu er anvendt i de nuværende medlemsstater, for hvilke de samme argumenter om national velstand ved tidligere lejligheder er blevet fremført²⁵.

Tilhængerne af en national tilgang er endvidere imod den "kunstige" skabelse af regioner i kandidatlandene, som Kommissionens tjenestegrene efter deres mening er ved at gennemføre²⁶. Det er i denne forbindelse vigtigt at bemærke, at Kommissionen ikke gennemtvinger oprettelsen af regioner. Kommissionen mener i øvrigt ikke, at mange af kandidatlandene som f.eks. de baltiske lande, Slovenien, Cypern og Malta er tilstrækkelig store til at berettige oprettelsen af flere territoriale enheder på NUTS II-niveau. I de øvrige kandidatlande har oprettelsen af territoriale enheder af en størrelse, der kan sammenlignes med dem, der findes i den nuværende EU, ikke givet anledning til større problemer.

2.2.3. Regioner med udviklings efterslæb i de nuværende medlemsstater

Der er ikke fremsat forslag om at begrænse fællesskabsstøtten til de nye medlemsstater. Tværtimod er der selv i kandidatlandene blevet givet udtryk for den opfattelse, at strukturstøtten til mål 1 regionerne i de nuværende medlemsstater skal opretholdes²⁷. Mens der i begyndelsen af debatten endnu var åbenhed over for spørgsmålet om to tærskler (mulighed 4 i den anden samhörighedsrapport) i nogle indlæg, ser denne mulighed ikke ud til at få megen støtte i øjeblikket. Frygten for at fremme udviklingen af to forskellige regionalpolitikker ser ud til at have noget at gøre med denne udvikling i holdningerne²⁸.

Størstedelen af de nuværende mål 1 regioner fokuserer naturligvis på spørgsmålet om det statistiske fald i tærsklen for støtteberettigelse som følge af udvidelsen og den risiko for tab af status, som følger heraf, uden at problemerne med reel konvergens af den grund er løst²⁹.

I flere indlæg er man vendt tilbage til debatten i forbindelse med Agenda 2000 vedrørende begrænsning af støtten til de lande, der er mindre udviklede end gennemsnittet i EU (ofte i tilknytning til holdninger, der favoriserer en national tilgang)³⁰.

Hvad angår kriterierne for støtteberettigelse og finansiel fordeling kan man konstatere, at selv om nogen ønsker at supplere kriteriet BNP pr. indbygger med andre kriterier, så er der ikke til

²⁴ I artikel 158 i traktaten bestemmes det, at "Fællesskabet for at styrke sin økonomiske og sociale samhörighed stræber efter at formindske forskellene mellem de forskellige områders udviklingsniveauer og forbedre situationen for de mindst begunstige områder eller øer".

²⁵ Indlæg på det andet europæiske samhörighedsforum ved Portugals planlægningsminister, Elisa Ferreira: "Portugals generelle, nationale velstandsniveau kræver fortsat en betydelig støtte fra Europa".

²⁶ Arbejdsdokument fra ESRC, Economic and social research council, Sussex European Institute « Regional Deficit in Eastward Enlargement of the European Union: Top down policies and bottom up reactions », 2001.

²⁷ Indlæg på det andet europæiske samhörighedsforum ved Polens premierminister, Buzek og Den Tjekkiske Republiks minister for regional udvikling, Lachnit.

²⁸ Jf. de to indlæg nævnt i den foregående fodnote og det uofficielle dokument fra Den Litauiske Republik, maj 2001.

²⁹ Memorandum fra den spanske regeringschef fremsendt til Kommissionens formand, Romano Prodi, april 2001; Indlæg på det andet europæiske samhörighedsforum ved Portugals planlægningsminister, Elisa Ferreira; Udtalelse fra Association des Régions minières, november 2001; Resolution fra RETI (Association des Régions Européennes de Technologie Industrielle), april 2001; Kommentarer fra COPA og COGECA om den anden rapport om økonomisk og social samhörighed, november 2001; Udtalelse fra det waliske parlament, januar 2002.

³⁰ Jf. fodnote 23 ovenfor.

dato fremsat nogen konkrete alternative forslag til kriterier for støtteberettigelse for regioner med udviklingsefterslæb³¹.

2.2.4. *Støtten til andre regioner i mellemgruppen i det nuværende EU*

Mange af de regioner, der i øjeblikket er støtteberettigede uden for mål 1, beklager, at deres erfaringer ikke tillægges større betydning³². Udveksling af erfaringer med andre regioner i en tilsvarende situation og transnationale projekter nævnes ofte som nyttige elementer i denne henseende³³.

Selv om der er bred enighed om, at det nuværende system med "direkte zoneinddeling", som Kommissionen har indført uden for mål 1, ikke bør opretholdes, bliver der givet udtryk for frygt vedrørende tildeling af beslutningsbeføjelser over zoner, der kun er berettigede til støtte fra centralregeringerne³⁴. Det fremføres ofte, at det er nødvendigt at tage hensyn til fællesskabskriterierne ved afgrænsningen af de støtteberettigede områder.

Debatten om påvisning af foranstaltninger med en høj merværdi på fællesskabsplan, som fællesskabsstøtten bør koncentreres omkring, er indtil videre endnu ikke startet. Dette kan dels forklares ved, at debatten hovedsageligt vedrører de prioriterede temaer dels ved, at størstedelen af de regioner, der er berørt af dette spørgsmål, betragter fællesskabsstøtten som et supplerende bidrag, der som regel ikke er tilstrækkeligt stort til at ændre deres nationale eller regionale prioriteter.

2.2.5. *Finansielle ressourcer til den fremtidige samhørighedspolitik*

Den anden samhørighedsrapport berørte ikke udvidelsens finansielle konsekvenser for samhørighedspolitikken. Den begrænsede sig til at minde om, at Det Europæiske Råd i Berlin havde besluttet at afsætte et beløb svarende til 0,45% af EU's BNP til samhørighedspolitikken i 2006, hvor de ressourcer, der er afsat til strukturpolitikkerne i kandidatlandene forud for og efter udvidelsen, vil blive medregnet.

En række politisk ansvarlige og europæiske organisationer har imidlertid prioriteret debatten om de finansielle konsekvenser nogle gange for at vurdere medlemsstaternes bidrag til fællesskabsbudgettet og navnlig til de strukturelle udgifter³⁵.

I nogle udtalelser fremføres det, at behovet for samhørighed kræver, at ressourcerne øges væsentligt over de 0,45% for, at samhørighedspolitikken kan udvides til andre regioner end de regioner, der anses for at være de mindst udviklede³⁶.

³¹ Med undtagelse af Italiens memorandum om økonomisk og social samhørighed, juni 2001. I henhold til dette er målet med samhørighedspolitikken at øge konkurrenceevnen i regionerne i kandidatlandene og de nuværende medlemsstater ved at udnytte deres egne ressourcer – naturressourcer, kulturelle og menneskelige ressourcer – ved at fremme det lokale udviklingspotentiale. I memorandummet foreslås "anvendelse af solide indikatorer, der kan måle underudnyttelsen af ressourcerne (såsom beskæftigelsesfrekvensen) eller de geografiske karakteristika".

³² Udtalelse fra det regionale parlament i North West England, maj 2001; Forummet om Europas fremtid på Musée de l'Air et de l'Espace – Le Bourget, tilrettelagt af Préfecture de Seine-Saint-Denis den 25. september 2001.

³³ Sammendrag af debatten på det andet europæiske samhørighedsforum.

³⁴ Jf. navnlig ØSU's udtalelse, april 2001, holdning fra det regionale parlament og fra udviklingskontoret for regionen East of England, udtalelse fra CRPM (Konferencen for EF's maritime randområder), første udtalelse om den anden samhørighedsrapport, februar 2001. For den modsatte holdning jf. Association des zones minières (der i november 2001 erklærede: "EUR-ACOM går ind for at give medlemsstaterne beføjelser i samråd med de relevante lokale og regionale myndigheder i forbindelse med udvælgelsen af deres egne mål 2-områder) og RETI (i april 2001).

³⁵ Dette gælder navnlig DIW's og IFO's undersøgelser og bidragene fra CRPM.

³⁶ CRPM "Vers une nouvelle politique régionale" (Mod en ny regionalpolitik), maj 2001, dokument, hvoraf det fremgår, at fællesskabsindsatsen bør ligge på mellem 0,55% og 0,65% af EU's BNP; Yorkshire and the Humber

I en række undersøgelser, der på det seneste er fremsendt til Kommissionen, sigter de fremsatte forslag mod en kraftig reduktion af de strukturelle udgifter hovedsageligt ved at fjerne fællesskabsstøtten uden for de mindst udviklede regioner og ved uden undtagelse af anvende loftet på 4% af det nationale BNP over overførsler af strukturfondsmidler og samhørighedsmidler.

2.2.6. Forenkling

Et af målene i Agenda 2000 var en forenkling af strukturfondenes gennemførelsessystem. Virkeligheden ser ikke ud til at have udviklet sig tilstrækkeligt i den rigtige retning. Tvisterne om, hvor detaljerede de elementer, der fremsendes til Kommissionen, skal være i starten af denne programmeringsperiode, kravene til programtillæggene, de modstridende forordninger, der har lagt en del af ansvaret over på medlemsstaterne, og behovet for en forudgående accept fra Kommissionens tjenestegrene, uden hvilken de finansielle overførsler vil blive blokeret, er blot nogle eksempler på de temaer, som er blevet fremført i debatten, navnlig fra medlemsstaternes side³⁷.

Det er ved flere lejligheder blevet understreget, at gevinsterne ved samhørighedspolitikken ikke blot skyldes den finansielle bistand, der ydes til de svageste regioner, men ligeledes ligger i de procedurer, der anvendes til forvaltning af overførslerne, og i gennemførelsesprogrammerne. Især udbetalingssystemet anses i vid udstrækning for at yde et væsentligt bidrag til styrkelse af de administrative politikker og strukturer i hele EU, da det forudsætter³⁸:

- udformning af sammenhængende programmer og projekter med det formål at løse sociale, miljømæssige og regionale problemer
- flerårig anvendelse af de midler, der er nødvendige til gennemførelse af disse programmer og projekter
- etablering af partnerskaber på lokalt og regionalt plan
- en effektiv opfølgning og evaluering af de gennemførte foranstaltninger.

Faglig bistand og mulighederne for at etablere netværk mellem dem, der forvalter interventionerne og dem, der nyder godt af dem, er ligeledes et element, der bidrager til at skabe merværdi på fællesskabsplan³³.

European strategy board, november 2001: « The current limit on the budget for cohesion – 0.45 % - is inadequate given the extent of the problems faced by the Accession States and the on-going problems that exist within the current EU 15 that will not be resolved by 2006 »; Sammendrag af synspunkter fremsat af regionerne i det østlige Finland, august 2001; EUROCITIES svar på den anden samhørighedsrapport, juli 2001; Arbejdsnotat fra regionen Bretagne, april 2001.

³⁷ På det uformelle ministermøde i Namur drøftede man, hvor langt man var kommet med programmeringen, og der blev gjort status over forhandlingerne om mål 1 for perioden 2000-2006: Medlemsstaternes repræsentanter gav imidlertid udtryk for stor bekymring med hensyn til risikoen for ikke at nå målet om en større forenkling i forbindelse med decentraliseringen på grund af gennemførelsen af reglerne om finansforvaltning og Kommissionens kontrol.

³⁸ Jf. navnlig sammendraget af drøftelserne på det andet europæiske samhørighedsforum.

2.2.7. Forbindelserne til de øvrige fællesskabspolitikker

Et af de temaer, der drøftes mest i regionerne, er spørgsmålet om de øvrige fællesskabspolitikkers bidrag til samhørighed, dvs. de eventuelle positive eller negative konsekvenser, som visse politikker har på en afbalanceret regional udvikling³⁹.

De politikker, der hyppigst næves, er den fælles landbrugspolitik⁴⁰, transportpolitikkerne⁴¹ og energipolitikken⁴² (navnlig de transeuropæiske net), konkurrencepolitikken (navnlig statsstøttens rolle⁴³), miljøpolitikken og forsknings- og udviklingspolitikken⁴⁴. Det er den generelle holdning, at disse politikker vil kunne tage større hensyn til de regionale problemer.

Hvad angår de menneskelige ressourcer har det været muligt bedre at foregribe den fremtidige samhørighedspolitik ved at påvise en række udfordringer: det egentlige omfang af de regionale forskelle for så vidt angår arbejdsmarked og økonomisk udvikling efter udvidelsen; polariseringen af arbejdsmarkedet og samfundet; behovet for øgede kompetencer; de vedholdende uligheder mellem mænd og kvinder; den nødvendige modernisering af de økonomiske og sociale systemer som følge af den demografiske udvikling; det øgede pres, som migrationsstrømmene og mobiliteten medfører⁴⁵. Politikkerne inden for elektronisk kommunikation, uddannelse og erhvervsuddannelse har en central betydning for samhørigheden i forbindelse med indførelsen af videnssamfundet.

Det skal i denne forbindelse nævnes, at Det Europæiske Råd i Gøteborg i juni 2001 udtalte sig til fordel for en strategi, der kan forene økonomisk, social og miljømæssig udvikling på lang sigt, ved at lægge en dæmper på modstridende tendenser (sundhedsrisici, forringelse af biodiversiteten, mætning på transportområdet). Dette skulle gøre det muligt bedre at afgrænse en "ny" model for regional udvikling, der er forenelig med EU's mål om at fremme en afbalanceret udvikling.

³⁹ Jf. navnlig formandskabets sammendrag på det uformelle ministermøde i Namur, ØSU's udtalelse, udkastet til Europa-Parlamentets udtalelse, CRPM's første udtalelse, februar 2001 samt kommentarerne fra COPA-COGECA, hvori understeges de betydelige fordele, som støtten til den fælles landbrugspolitik medfører både for de sektorer, der producerer til landbruget, og de sektorer, der aftager landbrugets produkter, og for de virksomheder, som er afhængige af landbrugsproduktionen, og den vigtige rolle, som landbruget spiller i forbindelse med forvaltning af landdistrikter og landskaber, der bidrager direkte til den europæiske befolknings generelle livskvalitet.

⁴⁰ I den anden samhørighedsrapport tages der hensyn til virkningerne af reformen af den fælles landbrugspolitik i 1992, og der gøres rede for den fælles landbrugspolitik positive bidrag til samhørighed på nationalt plan og virkningerne på regionalt plan, der mere eller mindre står i modsætning hertil. Se også den undersøgelse, som er udført på foranledning af generaldirektoratet for regionalpolitik "Impact des politiques communautaires sur le territoire et le coût de l'absence de coordination" (Fællesskabspolitikernes indvirkning på EU's område og prisen for manglende koordinering), juni 2001, navnlig afsnittet "konklusioner og anbefalinger"

⁴¹ Kommissionen vedtog d. 12. september 2001 hvidbogen "Den europæiske transportpolitik frem til 2010: de svære valg", KOM (2001) 370 endelig udgave, hvori understreges behovet for en bedre fordeling mellem de finansielle instrumenter såsom Samhørighedsfonden og budgetposten for det transeuropæiske net (side 58 og 59).

⁴² Se i denne forbindelse Kommissionens meddelelse "Europæiske energiinfrastrukturer", KOM (2001) 775 endelig udgave.

⁴³ Se i denne forbindelse UNICE' holdning til Kommissionens anden rapport om den økonomiske og sociale samhørighed i EU, november 2001: UNICE bekræfter sin uforbeholdne støtte til videreførelse af en økonomisk og social samhørighedspolitik ... den europæiske støtte (som medlemsstaternes i øvrigt), der gør det muligt for regioner og/eller lande med et udviklingsefterslæb at indhente deres efterslæb med hensyn territorial konkurrenceevne, bør opretholdes i tilstrækkelig lang tid ... betingelser, der sikrer en loyal og ikke-skadelig konkurrence bør styrkes, navnlig gennem en fortsat og aktiv nedbringelse af statsstøtten.

⁴⁴ Samhørighedspolitikken bør koordineres med bestræbelserne inden for infrastruktur, forskning, uddannelse og udvikling af viden, Principerklæring Europaforum Nordsverige, oktober 2001.

⁴⁵ Gruppe af højstående embedsmænd om Den Europæiske Socialfonds fremtid under ledelse af Anna Diamantopoulou, medlem af Europa-Kommissionen.

For visse politikkers vedkommende skal indvirkningerne på samhørigheden tages i betragtning allerede i udviklingsfasen f.eks. i forbindelse med analysen af de forskellige alternativer⁴⁶.

Hvidbogen om nye styreformer, som Kommissionen har fremlagt⁴⁷, berører dette spørgsmål og foreslår, at der udvikles en metode, som muliggør en langt større samordning af de fællesskabspolitikker, der har indflydelse på arealplanlægningen og på partnernes interventioner på regionalt og lokalt plan. Der er ligeledes blevet udfoldet bestræbelser på at forbedre styreformerne på miljøområdet⁴⁸.

Endelig er mange bekymrede over de problemer, som kandidatlandene støder på, når de skal overholde EU-regelværket på alle disse områder, og der fremføres tanker om, hvorvidt der bør tages mere klart hensyn til den regionale dimension i alle disse politikker.

2.3. Videreførelse af debatten

Kommissionen vil i løbet af 2002 tilrettelægge seminarer om de territoriale og horisontale prioriteter, som det blev oplyst på det andet europæiske samhørighedsforum.

Formålet med debatten er ikke at drøfte hverken de generelle problemer i tilknytning til støtteberettigelse eller de finansielle ressourcer. Målet med seminarerne er inden for hver enkelt prioritet at finde frem til foranstaltninger med en høj merværdi på fællesskabsplan, der i fremtiden vil kunne udgøre et interventionsområde for strukturfondene. Resultaterne af seminarerne vil udgøre et første bidrag til de undersøgelser, der efterfølgende vil blive gennemført af disse temaer.

Seminarer om de seks prioriteter med en territorial dimension, der er nævnt i den anden samhørighedsrapport, afholdes i slutningen af maj. Temaerne vil blive grupperet for at strukturere debatten omkring udviklingsefterslæb, omstrukturering og integration af regionerne. Dette seminar vil blive fulgt op af et andet seminar om de horisontale prioriteter, navnlig beskæftigelse og social integration.

I løbet af andet halvår af 2002 har Kommissionen til hensigt at tilrettelægge et seminar om forvaltning og forenkling af gennemførelse af strukturforanstaltningerne omkring følgende temaer: offentlig-private partnerskaber og finansieringsteknik, programmeringsystem (herunder antal fonde og sammenhæng med Samhørighedsfonden og de øvrige finansielle fællesskabsinstrumenter), forvaltningsform, tilsyn, finanskontrol og partnerskab. I den anden samhørighedsrapport konstaterede man, at dette nye system var for nyt til, at Kommissionen kunne gennemføre en første vurdering af det. Dette seminar åbner mulighed for at gennemføre en sådan analyse med henblik på den kommende samhørighedsrapport.

Kommissionen vil indbyde eksperter og repræsentanter fra medlemsstaterne, de berørte regioner og kandidatlandene til at deltage i disse seminarer.

⁴⁶ Jf. f.eks. CEEP's supplerende bidrag «Quelle place pour la cohésion sociale dans la politique communautaire de l'après Lisbonne?» (Hvilken plads indtager den sociale samhørighed i fællesskabspolitikken efter Lissabon?), marts 2001 og EURADA's memorandum.

⁴⁷ Jf. hvidbogen om nye styreformer, KOM (2001) 428 endelig udgave af 25. juli 2001. Jf. navnlig punkt 3.1. "Flere skal inddrages".

⁴⁸ Jf. Kommissionens hvidbog om nye styreformer og deres indvirkning på miljøet, konference afholdt i Bruxelles d. 3.-4. december 2001.

De fire muligheder for fastlæggelse af støtteberettigelse for regioner med udviklingsefterslæb og midlertidig støtte i den anden samhørighedsrapport

I konklusionerne og anbefalingerne i den anden samhørighedsrapport⁴⁹ fremføres følgende "på baggrund af det ovenfor nævnte kunne Fællesskabets samhørighedspolitik over for tilbagestående regioner antage en af fire følgende former:

1. Anvendelse af den nuværende tærskel på 75%, uanset hvor mange lande der bliver medlemmer af EU. Isoleret ville denne mulighed udelukke et stort antal regioner i EU15. Deres fremtidige muligheder for at opnå EU-støtte vil afhænge af prioriteringen af og kriterierne for støtte uden for de mindst udviklede regioner.
2. Den samme model, men således at alle regioner, der ligger over denne tærskel, men som i dag er støtteberettigede under Mål 1, modtager midlertidig støtte (udfasning), som er højere, jo tættere deres BNP er på støtteberettigelsestærsklen. Der kan opereres med to niveauer for midlertidig støtte. Et for regioner, som på grund af deres konvergens ved slutningen af perioden 2000-2006 ikke længere ville blive betragtet som tilbagestående regioner i en EU15, og et højere niveau for de regioner, som uden udvidelsen fortsat ville have ligget under tærsklen på 75%.
3. Fastsættelse af en tærskel for BNP pr. indbygger højere end 75% af gennemsnittet, nemlig på et niveau, som ville reducere eller helt fjerne den automatiske udelukkelse af regioner med udviklingsefterslæb i EU15 alene som følge af det lavere gennemsnitlige BNP pr. indbygger i EU efter udvidelsen. Niveaulet bør dog også fastsættes således, at det vil udelukke de regioner, som ikke længere vil være støtteberettigede ved udgangen af den nuværende programmeringsperiode i en EU15 uden udvidelse.
4. Fastsættelse af to tærskler for støtteberettigelse, en for regioner i EU15 og en for ansøgerlandene, hvilket reelt vil føre til to kategorier af tilbagestående regioner. Denne model kan medføre det samme økonomiske resultat som den foregående i en situation, hvor intensiteten af EU-støtten pr. indbygger er kædet sammen med regional velstand".

⁴⁹

Anden samhørighedsrapport, KOM (2001) 24, side xxx afsnittet konklusioner og anbefalinger.

BILAG

FORBEREDELSE AF UDVIDElsen FRem TIL UDgAngEN AF 2006

Frem til 2006 vil kandidatlandene deltage i regional- og samhørighedspolitikken på grundlag af det eksisterende regelværk. Det er nødvendigt at gennemføre denne krævende administrative forberedelse ved at udnytte alle de muligheder for forenkling, som det nuværende regelværk frembyder, hvilket indebærer nødvendige tekniske tilpasninger. I denne forbindelse fremlagde Kommissionen i november 2001 en informationsnote for Rådet, hvori gøres rede for de principper, der bør ligge til grund for tiltrædelsesforhandlingerne vedrørende regionalpolitikken. Disse principper skal ligeledes sikre, at resultatet af disse forhandlinger ikke kædes sammen med debatten om den fremtidige samhørighedspolitik efter 2006.

I informationsnoten gøres nærmere rede for Kommissionens forventninger til kandidatlandene med hensyn til forberedelse af de administrative rammer for gennemførelse af de strukturelle instrumenter. Der fremsættes endvidere forslag til kriterier for den midlertidige lukning af dette kapitel og en metode til bestemmelse af de nye medlemsstaters støtteberettigelse i forhold til strukturfondenes og Samhørighedsfondens tre målsætninger. Endelig foreslås der en metode til behandling af spørgsmålet om finansielle tildelinger under strukturfondene i de nye medlemsstater, mens man afventer en samlet beslutning om de finansielle rammer, som blev foreslået i Berlin.

Hvis de nye medlemsstater tiltræder i 2004, vil Kommissionen fastlægge regionernes støtteberettigelse til mål 1 på grundlag af oplysninger om BNP pr. indbygger i de tre senest tilgængelige år (i øjeblikket 1997, 1998 og 1999) beregnet på grundlag af gennemsnittet for EU15 (jf. *kort 12 og tabel 8 BNP pr. indbygger i regionerne i kandidatlandene*). Udformning af en udviklingspolitik for disse regioner er en ny opgave for myndighederne i kandidatlandene, der råder over begrænsede midler. Det er derfor af afgørende betydning, at der formuleres en udviklingspolitik på nationalt plan og gennemføres en administrativ ajourføring. Derfor modtager de en specifik støtte med bistand fra PHARE-programmet.

Der er allerede gjort store fremskridt på dette område, men der findes endnu en lang række problemer, som skal løses i kandidatlandene. Ud over at fastlægge en territorial NUTS-organisation godkendt af Kommissionen skal kandidatlandene navnlig klarlægge ansvaret for programmering og forvaltning af strukturfondene (interministerielt samarbejde, udpegning af forvaltnings- og udbetalingsmyndigheder, klarlæggelse af regionernes rolle osv.) med henblik på udarbejdelse af de første programmeringsdokumenter.

Den første programmeringsperiode vil være meget kort, hvilket lang tid inden starten af denne kræver en omfattende forberedelse og en permanent mobilisering af de ansvarlige myndigheder i kandidatlandene. Derfor har Kommissionen udarbejdet henstillinger og en specifik køreplan for forberedelse af kandidatlandene til forvaltning af strukturfondene. Disse kan opsummeres på følgende måde:

- da det er nødvendigt at oprette programmerings- og forvaltningsstrukturer for strukturfondene for en første meget kort programmeringsperiode, bør antallet af programmeringsdokumenter være så begrænset som muligt
- de berørte myndigheder (forvaltnings- og udbetalingsmyndigheder) og beskrivelsen af de opgaver, der skal uddelegeres til andre organer (de centrale myndigheder er fortsat ansvarlige over for Kommissionen) bør fastlægges allerede nu

- de enkelte kandidatlande opfordres til inden underskrivelsen af tiltrædelsestraktaten at sende Kommissionen en plan (eller et udkast til enhedsprogrammeringsdokument) indeholdende operationelle programmer i henhold til retningslinjerne i den almindelige forordning om strukturfondene⁵⁰ for hvert af de prioriterede mål, som det vil være støtteberettiget til
- perioden mellem underskrivelsen af tiltrædelsestraktaterne og ratificeringen af disse bør derfor anvendes til at færdiggøre programmeringsdokumenterne, så de formelle vedtagelsesprocedurer for de forskellige programmeringsdokumenter under strukturfondene kan afsluttes i løbet af de første måneder efter tiltrædelsen.

Alle disse bestemmelser danner grundlag for seminarer i de berørte lande og et permanent tilsyn i samarbejde med myndighederne i de enkelte kandidatlande, Kommissionens tjenestegrene og eksperter fra medlemsstaterne. Kommissionen vil endvidere inden længe foreslå kandidatlandene generelle vejledende retningslinjer, der er tilpasset deres situation, for at bistå dem med forberedelsen af programmeringen af fællesskabsinterventionerne.

De specifikke behov, som økonomier, der befinder sig i en overgangsfase, har, og Phare-programmets erfaringer med forberedelse af kandidatlandene foranlediger Kommissionen til at fremsætte forslag om, at samhørighedspolitikken i de fremtidige medlemsstater lægger særlig vægt⁵¹ på opretholdelse og styrkelse af den **institutionelle kapacitet** i disse lande for så vidt angår den nationale og regionale administration (herunder det statistiske apparat), der er nødvendig for gennemførelse af strukturfondene. Strukturfondene skal ligeledes hjælpe virksomhederne med at tage de udfordringer op, som det indre marked frembyder, og til at opfylde Fællesskabets kvalitetsstandarder.

Det er nødvendigt at gennemføre denne krævende administrative forberedelse ved at udnytte alle de muligheder for forenkling, som det nuværende regelværk frembyder. I denne henseende er afsætning af en tredjedel af de strukturelle ressourcer til Samhørighedsfonden, som det blev anført i den anden samhørighedsrapport og foreslået i informationsnoten fra november 2001, og nedbringelse af antallet af fællesskabsinterventioner så meget som muligt nødvendige elementer for at fremme gennemførelsen af strukturforanstaltningerne frem til udgangen af 2006.

Tabel 9 – Vigtigste indikatorer for de enkelte regioner⁵².

⁵⁰ Rådets forordning (EF) nr. 1260/1999.

⁵¹ Som supplement til de tre nuværende hovedområder: infrastruktur, menneskelige ressourcer og produktionsfremmende investeringer. Vægtningen af hvert enkelt afhænger som i dag af den konkrete situation i de støttemodtagende lande og af de prioriteter, der er indeholdt i deres programmeringsdokumenter.

⁵² Kort, grafikker og tabeller indeholdende oplysninger om Cypem vedrører kun den sydlige del, da tallene for den nordlige del endnu ikke foreligger.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Konklusioner og næste skridt.....	2
I. Situation og tendenser.....	2
II. Samhørighedspolitikken efter 2000-06: den igangværende debat.....	3
III. Næste skridt og andre overvejelser.....	5
Indledning.....	7
1. DEL I: Situationen og tendenserne i regionerne.....	8
1.1. Økonomisk samhørighed et år efter den anden samhørighedsrapport.....	8
1.1.1. Stadfæstelse af den reelle konvergens i det nuværende EU.....	8
1.1.2. Tre grupper af lande i EU27.....	8
1.2. Beskæftigelsen og den sociale samhørighed i det nuværende EU og i de tolv kandidatlande.....	9
1.2.1. Forskellene i det nuværende EU.....	9
1.2.2. Arbejdsløshed i EU27.....	11
1.3. Nye oplysninger om de faktorer, der er bestemmende for den faktiske konvergens.....	12
1.3.1. Meget forskellige demografiske tendenser.....	12
1.3.2. En generel stigning i uddannelsesniveaueet.....	13
1.3.3. Vidensamfundet – stadig store forskelle.....	13
1.4. Samhørighedens territoriale element.....	14
1.5. Socioøkonomiske forskelle i EU25.....	15
2. Del II: Første status over debatten om den fremtidige samhørighedspolitik.....	16
2.1. Debatten i Det Europæiske Samhørighedsforum og i institutionerne.....	16
2.1.1. Det andet europæiske samhørighedsforum.....	16
2.1.2. På institutionelt plan.....	19
2.1.3. De øvrige debatter.....	20
2.2. De mest debatterede temaer.....	20
2.2.1. Udviklingsefterslæb prioriteres.....	20
2.2.2. Regional tilgang eller national tilgang.....	21
2.2.3. Regioner med udviklingsefterslæb i de nuværende medlemsstater.....	22
2.2.4. Støtten til andre regioner i mellemgruppen i det nuværende EU.....	23
2.2.5. Finansielle ressourcer til den fremtidige samhørighedspolitik.....	23

2.2.6.	Forenkling.....	24
2.2.7.	Forbindelserne til de øvrige fællesskabspolitikker	25
2.3.	Videreførelse af debatten.....	26
	Forberedelse af udvidelsen frem til udgangen af 2006.....	28
	LISTE OVER ILLUSTRATIONER.....	32

LISTE OVER ILLUSTRATIONER

LISTE OVER KORT

Kort	1	BNP pr. capita pr. region (KKS), 1999
Kort	2	Ændring i BNP/capita (KKS), 1995-1999
Kort	3	Beskæftigelsesfrekvens, 2000
Kort	4	Arbejdsløshed pr. region, 2000
Kort	5	Arbejdsløshed, 2000
Kort	6	Beskæftigelse pr. sektor, 2000
Kort	7	BNP pr. beskæftiget (EUR), 1999
Kort	8	Befolkningstilvæksten pr. NUTS 2-region, 1995-1999
Kort	9	Befolkningstæthed pr. NUTS 3 region, 1999
Kort	10	Uddannelsesniveau, 2000
Kort	11	Regioner med BNP/capita under 75% af gennemsnittet (1997/98/99)
Kort	12	BNP/capita (KKS) i regioner i kandidatlande, gennemsnit 1997/98/99

LISTE OVER GRAFIKKER

Grafik	1	BNP pr. capita (KKS), 2000
Grafik	2	Arbejdsløshed pr. land og regionale højeste/laveste værdier, 2000
Grafik	3	Befolkningsandel, hvis indkomst er under fattigdomsgrænsen, 1997
Grafik	4	Motorvejsindeks, 1988 og 1998
Grafik	5	Vejsindeks, 1988 og 1998

LISTE OVER TABELLER

Tabel	1	Væksten i BNP og befolkningstilvæksten i samhørighedslandene, 1988-2002
Tabel	2	BNP pr. indbygger (i KKS) i mål 1 regionerne (1994-1999), 1995-1999
Tabel	3	Forskelle i BNP pr. indbygger mellem de enkelte regioner i medlemsstaterne (i KKS), 1989-1999
Tabel	4a	Regioner med de laveste beskæftigelsesfrekvenser, EU15, 1999/2000
Tabel	4b	Regioner med de højeste beskæftigelsesfrekvenser, EU15, 1999/2000
Tabel	5	Sammenfattende statistikker for de regioner, hvis BNP pr. indbygger ligger under 75% af gennemsnittet for EU, 1999
Tabel	6	De mest velstående og de mindst velstående regioner i Unionen, 1989-1999
Tabel	7a	BNP pr. indbygger (i KKS) i de rigeste og i de fattigste regioner, EU27, 1999
Tabel	7b	BNP pr. indbygger (i KKS) i de rigeste og i de fattigste regioner, EU25, 1999
Tabel	8	BNP pr. indbygger (i KKS) i regionerne i kandidatlandene, 1997-1998-1999
Tabel	9	Vigtigste indikatorer for de enkelte regioner